

הישיבה הארבעים-וחמש של הכנסת השתים-עשרה

יום שני, ו' באדר ב' התשמ"ט (13 במרס 1989)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:02

א. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

ג' כהן; הצעת חוק שירות המדינה (גמלאות) (תיקון) — עולים חדשים), התשמ"ט — 1989, מאת חבר הכנסת י' צבן; הצעת חוק הבטחת הכנסה (תיקון) — בעלי משק חקלאי), התשמ"ט — 1989, מאת חבר הכנסת ג' גל; הצעת חוק הדיינים (תיקון) — הצהרת אמונים), התשמ"ט — 1989, מאת חבר הכנסת א' בורג; הצעת חוק השוואת זכויות הצבעה במניית חאגרים בנקאיים, התשמ"ט — 1989, מאת חבר הכנסת ד' תיכון; הצעת חוק הסדר החמורים בספורט (הוראת שעה), התשמ"ט — 1989, מאת חבר הכנסת ח' פורת.

היור"ג גדות:

תודה לסגנית מזכיר הכנסת.

אני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת.
חברי הכנסת, הודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לדיון מוקדם — הצעת חוק השוואת זכויות הצבעה במניית חאגרים בנקאיים, התשמ"ט — 1989, מאת חבר הכנסת ד' צוקר; הצעת חוק המקרקעין (תיקון) — התקנת מעלית), התשמ"ט — 1989, מאת חבר הכנסת י' צבן; הצעת חוק ניהול הרהיבת, התשמ"ט — 1989, מאת חברת הכנסת

ב. הצעת סיעות התחיה ומולדת להביע אי-אמון לממשלה בשל עיכוב בהקמתם של שמונה יישובים חדשים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה

אני וחברי אומרים זאת. ראש הממשלה יצחק שמיר, הוא שאמר מעל דוכן זה, בהציגו את ממשלתו ב-22 בדצמבר 1988: "היישובים היהודיים ביהודה ובשומרון ובחבל-עזה ממלאים תפקיד חשוב בתחום הביטחון ובמניעת הקמתה של מדינה אש"פיסטית בארץ-ישראל".

המסקנה האחת המתחייבת מכך היא, שמי שמונע — כפי שעושה זאת הנהגת הליכוד — היום ביש"ע, מי שהשלים עם כך שבמשך כל ארבע שנות כהונתה של הממשלה היוצאת לא הוקמו ביהודה ובשומרון ובחבל-עזה אלא חמישה יישובים חדשים בלבד, ובתהליכים מלאים ייסורים, מי שמאו ראשית קיומה של הממשלה שבראשה עומד היום יצחק שמיר מנע את ההקמה ולו של יישוב אחד משמונת היישובים שעליהם התחייב — הוא-הוא שמחבל בביטחון חבלה שהולידה את האינתיפאדה ומוסיפה לעודד אותה היום; הוא-הוא שמקדם בדריבך מדינה פלשתינית.

אדוני היושב-ראש, עוד לפני שיבקש ממשל ארצות-הברית היום בפגישתו עם שר החוץ ארנס ממשלת ישראל, בין שאר המחנות, מחווה ישראלית של המשך הקפאת ההתיישבות, ממשלת ישראל בראשות הליכוד כבר נענתה ועשתה את המחווה הזאת.

לא, זה לא קורה מפני שראש הממשלה לא רוצה בהמשך ההתיישבות ביהודה ובשומרון. הוא רוצה. הוא לא רק רוצה, הוא גם יודע למה זה חיוני והכרחי. אלא שהבעיה, כמו תמיד, איננה מידת הרצון שלך, הבעיה היא תמיד מידת הנחישות שלך לממש את הרצון הזה, למרות הלחצים אשר מופעלים עליך.

היור"ג גדות:

אנחנו עוברים לנושא הבא בסדר-היום, דיון בהצעת סיעות התחיה ומולדת להביע אי-אמון לממשלה בשל עיכוב בהקמתם של שמונה יישובים חדשים ביהודה ובשומרון ובחבל-עזה. ינמקו חברי הכנסת גאולה כהן ורחבעם זאבי. רשות הדיבור לגאולה כהן.

שבח וייס (המערך):

לפי מצב העניינים, אפשר להפיל את הממשלה עוד מעט.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אם היית רוצה בזה.

שבח וייס (המערך):

אני לא.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

אתה רואה, אני מייצג סיעה שלמה.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אם נמשיך להכניס לאש"ף סמיניות באוויר כמו שמיניות היישובים החדשים, העומדת היום תלויה בין שמים לארץ, עלול אש"ף להכניס לנו מדינה פלשתינית בארץ, בלכ"בה של ארץ-ישראל. זה כבר לא "לחששים מלובלכים", אדוני ראש הממשלה. החללים הריקים של שמונת היישובים שעליהם התחייבת בקווי היסוד של הממשלה, החללים הריקים האלה זועקים לשמים את בגידת הליכוד בהתיישבות.

כן, יש קשר, אדוני היושב-ראש, בין הפקעת ההתיישבות ביש"ע לבין ההתקרבות המואצת של מדינה פלשתינית. לא רק

גאולה כהן (התחיה):

אני מצטטת את חבר הכנסת גרעון גדות.

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת אורה נמיר, אני רוצה להפנות את תשומת לבך לכך, שגרעון גדות אינו יושב כרגע קרוב אליך בספסלי חברי הכנסת, ולכן הוא מנוע מלהגיב בעניין.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

גאולה כהן (התחיה):

אבל שורש הרע אינו נעוץ בתקציב. שם הוא רק מקבל ביטוי פסי ציני. השורש נעוץ בצד השני של המטבע, בצד המדיני. העיכוב הוא מדיני, ופה לא רק פרס מעכב אלא גם שמיר.

אדוני היושב-ראש, כל רמייה קשה, אבל אין קשה כרמייה עצמית. שרק לא נרמה את עצמנו. את האויבים שלנו ממילא איננו מרמים. הם יודעים לקרוא את המפה. הם יודעים לקרוא את החללים שבמפה, והם יודעים למלא אותם במהירות בהתנחלות פלשתינית-אש-פית.

נכון, ראש הממשלה שמיר, ורק הוא, השכיל למנוע את קידומה של הוועידה הבין-לאומית, הוועידה הבין-לאומית של פרס; ואני מדגישה: ועידה בין-לאומית של פרס, שכן גם לשמיר יש איזה דגם — איך אומרים, "פארטייטשט אונט פארבעסעט".

אלי דיין (המערך):

מה זה?

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
אוי אבאוי לתמינייה שהתחילה לדבר יידיש.

גאולה כהן (התחיה):

אם אני למדתי את זה, בקושי, גם אתה יכול ללמוד את זה.

נכון ששמיר מנע את הוועידה הבין-לאומית, כי הוא ידע שהיא תכפה עלינו, בסופו של דבר, מדינה פלשתינית. אבל באותה שעה עצמה, נוכח המחדל הזועק בעניין קידום ההתיישבות ב"ש"ע, צמחה לנו מאחוריו גבנו תשחית של מדינה פלשתינית, שלא לדבר על האינתיפאדה. עומד יצחק שמיר ובשתי ידיים מונע בניית חומה, שמאחוריה לחצים בלתי-רגילים לקיומה של ועידה בין-לאומית. הוא, האחד, ומאחוריו חבריו, מונע את בניית החומה הזאת, מפני שהוא יודע את הסכנה הטמונה בכך — מדינה פלשתינית. אבל בעוד הוא עומד כך, מול החומה הזאת, צומחת מאחוריו גבו, ולא לאט לאט, לא במחתרת, תשחית של מדינה פלשתינית. אם כן, מה הועילו חכמים בתקנתם? מה הועילה המלחמה הנואשת כמעט של שמיר בוועידה הבין-לאומית, כאשר זרעי הפורענות שלה הצמיחו את פרי הבאוסים שלה בשטח — ואת פרי הבאוסים הזה, אולי יותר מכול, מסמלת כניעתה של ארצות-הברית היום לאש"ף, ומחר גם למדינה פלשתינית, וגם בעזרתה?

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

את צודקת.

גאולה כהן (התחיה):

כשם שאנחנו היינו אלה שעזרו לארצות-הברית לדבר עם אש"ף, בכך שלא מנענו פה ולא סתמנו פה את הפרצות של הדיכויים של ישראלים ושל חברי כנסת עם אש"ף ושכנענו את ארצות-הברית שבעצם אפשר להשלים עם זה, כך המצב היום, כשהיא עדיין מתנגדת למדינה פלשתינית.

מי שיש לו אחז ורוצה לשמוע כבר היה צריך מזמן לשמוע את יצחק שמיר אומר לנו: אני רוצה, אבל איני יכול. בביקורו ביישוב נילי כ"ץ בפברואר שנה זו אמר שמיר במלים מפורשות: "אנו נחונים במציאות של קשיים ומכשולים. מחד גיסא, חובה עלינו למלא את הארץ ביישובים יהודיים. אך מאידך גיסא, עם כל הכבוד להתיישבות" — שימו לב לנימה של הזלזול, עם כל הכבוד להתיישבות, אמר שמיר — "ההכרעות המדיניות הן שתקבענה את גורלה של הארץ". מחד ומאידך ומאידך ומאידך.

עם כל הכבוד לך, אדוני ראש הממשלה, כשקבעת שההכרעות המדיניות הן שתקבענה את גורלה של הארץ — אתה הוכרעת לפני שנאבקת, אתה ויתרת מראש על האופציה הישראלית היחידה ליש"ע — ההתיישבות היהודית — והשארת פרצה שתתמלא באופציה הפלשתינית. שכן כולנו יודעים היכן תיפולנה ההכרעות המדיניות, לא, לא בירושלים. קודם כול בווינגטון, מעל ראשה של הכנסת, של הקבינט, של הבוחר, כן, גם של חברי הליכוד.

זו ההודמנות להדגיש את ההבדל, שאני לפחות רואה, ואני חושבת שאני אובייקטיבית בעניין זה, בין הנהגת הליכוד — להוציא את שרון — לבין רבים מחברי הליכוד הכואבים את מחדל ההתיישבות של הנהגתם. כאשר אמרו לי כמה מחברי הטובים בליכוד שהנה, ארטורו, שמיר באמצעות מיכאל דקל כבר נתן הוראה להעלות את שמונת היישובים, ואם לא שמונה — חמישה בוודאי; ואם לא חמישה — שלושה בוודאי; ואם לא שלושה — אחד לפחות; אמרתי להם: אפילו לא אחד, ודאי לא לפני ששמיר יבקר בווינגטון.

שמיר אומר: רק לא עכשיו. אבל אם לא עכשיו, אימתי? אם לפני הביקור ולפני הלחצים קשה, אחרי הביקור וכאשר מיום ליום הופך אש"ף להיות מתוחכם יותר ויותר, וכאשר אנחנו גם בימים אלה לא מזכירים ולא הזכרנו את המחויבות ההיסטורית הלאומית שלנו ליהודה ולשומרון ורק מאזכרים את הצרכים הביטחוניים שלנו ביהודה ובשומרון, מחר יהיה קל יותר?

מי שלא ידבר היום, בהתחלה, על ריבונות, לא ימצא אותה בסוף. מי שידחה ודוחה את ההתיישבות היום, לא יוכל לקיים אותה מחר.

מי כמו שמיר יודע, ובצדק, את המשמעות הפוליטית של העלאתו היום של יישוב חדש, ואפילו יישוב אחד. הוא יודע, שגם אם ארצות-הברית משלימה בדעיכת עם הוספת תושבים חדשים ליישובים הקיימים, היא לא תשלים — גם היא יודעת את המשמעות הפוליטית — עם העלאת יישוב נוסף המסמל את התהליך. אבל מי כמו שמיר יודע גם, שעלידי כך הוא קיבל בדעיכת את הקונצפציה של שונאי ההתיישבות מבית ומחוץ. שהקמתו של אפילו יישוב אחד נוסף תהיה היום בבחינת פרובוקציה, שתעלה את חמתה של הידידה האחת שלנו בעולם. מין יידור שזכאת. עם ידיים שכללה, מי צריך את ההתנגדות של פרס להתיישבות? נכון ששמעון פרס אמר, שבחקציב המדינה אין אף לא פרוטה אחת ליישובים החדשים — כאילו מיליארדי השקלים שנמצאו אחר כך לקיבוצים כלולים בתקציב המדינה שהונח לפנינו.

נכון, כל הכבוד לחברי הליכוד בוועדת הכספים. אני מזכירה פה את חבר הכנסת גרעון גדות וחבריו, שאמרו שלא יאשרו את תקציב המדינה אם לא יאושרו 60 או 80 מיליון שקל להקמת שמונה יישובים.

אורה נמיר (המערך):

חבר הכנסת גרעון גדות לא אמר זאת.

היו"ר ג' גדות:

אולי תאמרי משפט מסיים, משפט אחרון לתפארת מדינת ישראל?

גאולה כהן (התחיה):

בעם ישראל, כידוע, אין סומכים על הנס. דווקא בימי הפורים הבאים עלינו לטובה, בימי הפורים האלה, עלינו לזכור שנס נגד המן יכול להתחולל רק כאשר יש בתוכנו מרדכי היהודי העומד בשער, אבל לא כשיש בתוכנו ישראלים העוזרים להמנים למיניהם.

היו"ר ג' גדות:

ולכן?

גאולה כהן (התחיה):

ולכן ממשלה כזאת, ששכחה והתכחשה למה שאמר ראש הממשלה שלה עצמו, לאמור: מי שמונע התיישבות ביש"ע מקדם שם מדינה פלשתינית, אינה ראויה לאמון העם. ממשלה כזאת, שלא עשתה את שלה, צריכה ללכת.

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה לחברת הכנסת גאולה כהן. רשות הדיבור לחבר הכנסת רחבעם זאבי, בבקשה. אחריו יישב בשם הממשלה שר המשפטים.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת הנוכחים, במסמך הנושא את השם "קווי היסוד של מדיניות הממשלה", מיום 12 בדצמבר 1988, הוסכם בין שתי המפלגות הראשיות המרכיבות את הממשלה כי חמישה עד שמונה יישובים יוקמו באזורי ייש"ע בחוף שנה, ואילו היישובים שיקומו בשנים שלאחר מכן ייקבעו בהסכמה בין ראש הממשלה לממלא מקומו לקראת תום השנה הראשונה. בנספח למסמך הזה הוכא סיכום בין יצחק רבין לבין מיכאל דקל, ובו פירוט רשימת היישובים.

אנו אמרנו לעצמנו, שאומנם זה מעט, אומנם זה מאוחר, אבל אין רע בלי טוב: הנה ממשלה רעה, אבל יצא ממנה משהו.

כך חשבנו לתומנו עד שבא שר האוצר ואמר לנו מעל הבמה הזאת בצנינות ובהתנרות, שהיאחזויות תהינה רק על הנייר. הוא ניסה להרגיע במלים אלה את חבר הכנסת צירלי ביטון — ציוני וחתיק, חובב ציון מושבע ושומר החומות. הוא אמר לו: אל תדאג, צירלי, היאחזויות הן רק על הנייר. שר האוצר פרס, בוגר תנועת "הנוער העובד", שהיתה חלוצה בהקמת יישובים והיאחזויות בארץ ישראל, מצא בעל-ברית לעצירת תנופת ההתיישבות. מר פרס, מנהיגה העכשווי של מפלגת העבודה, שהיא המסגרת הממשיכה של מפא"י, של "הפועל הצעיר", של "אחדות העבודה" — המסגרות הדומיננטיות ביישוב הארץ — מצא שותף לשמחה על כך, שאין מיישבים עוד יהודים בארץ ישראל.

צירלי ביטון (התחיה) הדמוקרטית לשלום ולשוויון:

רחבעם זאבי (מולדת):

אתה והוא מבינים הרבה דברים ביחד.

מי אמר את הדברים הבאים? — "יישוב הארץ ממלא ארבעה צרכים עיקריים: מחזיר לעם היהודי את בסיסו החקלאי; משעין את קווי הגבול על מערכת יישובים שהם עיניים, אוזניים ושורשים של הגנת הארץ, קובע את אופיה היהודי של ישראל במפה, גורם לפיזור האוכלוסים, את הדברים הנכונים האלה אמר שמעון פרס. והוא אמר גם את

היו"ר ג' גדות:
חבר הכנסת דראושה, לא יעלה על הדעת שפעם אחת תפריע כאשר אתה מחננד, ופעם נוספת תפריע כשאתה מסכים. אתה צריך לנקוט עמדה חד-משמעית בעניין. בכל מקרה, נא לא להפריע ליושבי ראש לנהל את הישיבה.

עבדאללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):
אם היא אומרת שתקום מדינה פלשתינית, אני מסכים אתה.

גאולה כהן (התחיה):

כשם שמירושלים יצא שכנוע, לא שכנוע אקטיבי אלא פסיבי, שגרם לארצות-הברית, בסופו של דבר, לדבר עם אש"ף, והיא יודעת שהיא יכולה להיות טוב עם ישראל בקשר לזה, כך יצא מפה — חלילה, אינני רוצה שזה יקרה אבל זה עלול לקרות — השכנוע של ארצות-הברית, שהיום מתנגדת עדיין למדינה פלשתינית, להשלים בסופו של דבר גם עם מדינה פלשתינית.

בטרם פורענות אני קוראת לחברי בליכוד לקרוא את התמונה העגומה שבשטח ולא להניף לנגד עיני את מצע הליכוד: אני מכירה אותו היטב, גם את הפסקה על כך שנתחיל בתנופת התיישבות והתנחלות בכל ארץ ישראל. אני מבקשת שלא להניף לנגד עיני את מצע הליכוד ולא פסוקי דמזרה של מר יצחק שמיר, הנאמרים בהזדמנויות חגיגיות: אף שעל ארץ ישראל שלנו לנצח, וכו'.

בטרם פורענות אני מרשה לעצמי להזהיר גם את ידידי מהנהגת "גוש אמונים" — את החלוצים, את המהפכנים האמיתיים של המהפיכה הציונית שלנו; את אלה שאחרי זה"ל הם היחידים ששינו את המציאות בארץ ישראל ב־20 השנים האחרונות; את אלה שהצליחו עד כדי כך, שאפילו בשנה של האינתיפאדה נוספו 7,000 תושבים חדשים ליישובים הקיימים. אני מזהירה את ידידי ואת אחי אלה ב"גוש אמונים".

אורה נמיר (המערך):

האם בשנה אחת של האינתיפאדה נוספו 7,000 תושבים?

גאולה כהן (התחיה):

כן. מאז החלה האינתיפאדה נוספו 7,000 תושבים. עזבו אולי משפחה אחת או שתיים, ונוספו 7,000 תושבים. אני מבינה שזה מדהים אותך, חברת הכנסת אורה נמיר, אבל זה מסמל את כוחו של עם ישראל. מוכן שלעם ישראל יש כוחות.

ובכן, לאחי אלה שב"גוש אמונים" אני קוראת ומזהירה אותם לאמור: גם אם כתוצאה מאיננו, שלשמיר יהיה קשה לעמוד בו, תצליחו לסחוט ממנו היום, עוד לפני צאתו לווינגטון, הראשה מגומגמת ליישוב אחד בטלמון, אחרי המחנות המבישים מבחינת הממשלה שראינו רק לפני ימים מספר בכיכר מלכי ישראל — גם אם תצליחו לאנוס אותו למין יישוב, אולי יישובון, בטלמון, לפני צאתו לארצות-הברית, אל תלכו שולל ואל תוליכו שולל את ציבור נאמני ארץ ישראל. להאמין — אין נעלה מזה. אבל להאמין באשליות — אין מסוכן מזה.

השאלה היום איננה, ידידי ב"גוש אמונים", כפי שכתבתם — לזרז. אין מזרזין אלא למזורזים. חיוק ממשלה חלשה מחזק רק את החולשה שלה. עליכם לפתוח במאבק על ההתיישבות גם נגד מדיניות הממשלה. אין ממשלה בישראל שיש לה סמכות למנוע יישוב יהודים בארץ ישראל. אם היא אומרת "לא", תאמרו אתם — "כן".

החיפוש הבלתי-נלאה אחרי פתרון-קסם לסכסוך הארץ-ישראלי לא הביא לנו נצורות ותשועות חדשות: יש רק אמת אחת: ויש רק פתרון אחד, המתמצה במשפט אחד: ארץ-ישראל לעם ישראל, ורק לעם ישראל.

מפלגת העבודה ניסתה בעת מערכת הבחירות לבוא עם פתרון-קסם, שנקרא "תוכנית האלופים". מהר מאוד נגנזה התוכנית, הזו באוקיינוס המלל והתשדירים והניירת של הבחירות. כחבר במועדון האלופים התביישתי בשביל האלופים שנתנו את שמם עליה.

בשבוע שעבר פרסם המרכז למחקרים אסטרטגיים באוניברסיטת תל-אביב את מסקנות מחקרו על פתרונות אפשריים לטיפול ב"בעיית השטחים והפלשתינים". למקרא הדברים היתה הרגשת דו-ערכית: מחז גיסא — שמחה לאיד, הוכחה נוספת לכך שאין פתרון אמת לבעיה — זולת ההתפתחויות לרעיון ולתוכנית הציונית הבסיסית: מאידך גיסא — שוב התביישתי, כחבר המועדון, ידידי האלופים והחוקרים, כל כך הרבה בשביל כלום?

אנחנו חוזרים ואומרים לקברניטי המדינה, לחוקרים באקדמיה, ליהודים ולנוכרים, לכולם — אין פתרון צורך לשני העמים, עם כיטחון לשני העמים, זולת ההפרדות ביניהם: עם ישראל בארץ-ישראל והערבים בארצות ערב. כל ההתפתחויות בתוכניות אחרות אינן אלא מתן תרופה אספירין לחולה במחלה ממארת. מי שלא הבין זאת עד כה, בא ה"מחקר" של יריב וחבריו והוכיח לנו זאת. אולי אנחנו צריכים להודות להם על כך.

כמה סמליות יש בעובדה, שכיום שבו אנחנו נסוגים סופית מטאבה ומוסרים אותה לידי המצרים עולה לכותרות נושא "יצור הנשק הכימי והביולוגי במצרים".

אנחנו, כריצת אמוק אל אשליית השלום, נתנו הכול: התפרקנו מכל הישגי מלחמת ששת-הימים בחזית המצרית, הרסנו שתי ערים — ימית ואפופיה — ועוד 14 כפרים, ובהסכמת הממשלות עשינו טרנספר לחושבים היהודים של סיני.

ואילו הם, המצרים, נלחמו בכל הזירות והפעילו את כל כוחם כדי לקבל עוד שלושת רבעי קילומטר רבוע של טאבה — אלה הם כמה מאות הדונמים של מדבר שחסרים כביכול לארץ הענקית, למצרים.

ועכשיו יוצא המרצע מן השק, פניה של מצרים למלחמה. בשביל מה וכנגד מי הם מייצרים גזי עצבים? כמה סמלי הוא הדבר, שאנחנו מוותרים בשביל השלום והם מתחמשים בשביל המלחמה ושני הדברים הם ככתורת של יום אחד.

מחוגי מֶסֶרֶד החוג נאמר לאחרונה, כי בגלל פערים בעמדות של הצדדים צריך ללכת להסדר ביניים. מותר לנו לנחש, שזוהי העמדה המתנכשת בין לשכת ראש הממשלה לבין משרד החוץ. האומנם אין מכנים בשני המשרדים האלה, שהסדר ביניים הוא שלב ראשון בתוכנית הנסיגה וההתחלטות? אחרי הסדר ביניים ראשון יכולה הסדר ביניים שני ואולי עוד כמה הסדרים ביניים — עד למכירת החיסול הסופית. הסדר ביניים הוא ויתור, וויתור גורר ויתור. גם בסני התחלנו בהסדר ביניים. הסדר ביניים נתן הפוגה, אבל איננו פותר את הבעיה.

גם ויתורים טריטוריאליים נוסח המערך ייתנו רק הפוגה ולא יביאו שלום אמת, כי אין בהם מענה על שתי הבעיות היסודיות: הבעיה הדמוגרפית ובעיית השטח. גם אוטונומיה

הדברים הבאים: "יישוב האזור שכן גוש-עציון לחבל-לכיש — כדי ליצור רצף. התיישבות חדש: כיצור ירושלים והריה מצפון, ממזרח ומדרום וממערב על-ידי הקמת ערי משנה, פרכים ויישובים — מעלה-אדומים, עפרה, גילה, בית-אל, גבעון ומחנות צה"ל והיאחזויות נח"ל — כדי להבטיח שעיר הברה תוכשט באגפיה ותישען על התיישבות עירונית וכפרית. התיישבות זו תחבר לשפלה ולבקעה על-ידי כבישי רוחב ואורך חדשים: ההתיישבות לאורך הבקעה נועדה לקבוע, הלכה למעשה, את הירדן כגבול הכיטחון, אם כי התיישבות כשיפוליהם המערביים של הרי שומרון ויהודה היא שתגאל אותנו מקללת המתונים הצרות של ישראל". את הדברים האלה אמר שמעון פרס.

היום הוא אומר דברים אחרים, דברים הפוכים. איזה פרס צורך. זה שדיבר כתלמידו וכממשיכו של דוד בן-גוריון, או זה. הדגם על ההתיישבות? פרס של "הנוער העובד" ותנועת העבודה, או פרס של "שלום עכשיו"?

כדין בכנסת על התקציב אמר שר האוצר פרס עוד משפט אחד, שעבר בלי שייתנו עליו את הדעת. הוא אמר: "אין תקציב להתיישבות וגם לא ררשו זאת". איש מהליכוד לא הכחיש זאת, ולא נותר לנו אלא להאמין שאכן כך הם פני הדברים: הליכוד, השותף הבכיר בקואליציה, המכנה עצמו "המחנה הלאומי", שהבטיח לבחוריו עוד הרבה "אונימורה", הליכוד הזה לא דרש תקציב להתיישבות.

חטא המחל בהתיישבות משותף אפוא למערך ולליכוד, ההולכים בחוקים ביחד במדרון העצמאות והכיטחון של עם ישראל ושל ארץ-ישראל. הם הולכים ביחד: הילכו שנים יחדו בלתי אם נעודו?

"רק הליכוד יכול" — זו היתה ססמת הבחירות של הליכוד, והיא היתה נכונה: רק הליכוד יכול היה לסגת מסיני, להרוס את ימית, להחרים את שדמות, לפרק את דקלה ואת שאר היישובים. רק הליכוד יכול היה לנהל את פרשת טאבה בצורה שלומיאית כל-יך. רק הליכוד יכול היה לנצח בבחירות ולהפסיד את השלטון. רק הליכוד יכול היה להבטיח הבטחות ולהתעלם מהן. רק הליכוד יכול עכשיו לוותר על ארץ-ישראל, להפסיק את תנועת ההתיישבות ולקפל דגלים. המערך לא היה מעז-ולא היה מסוגל לעשות זאת בלעדיים. הוא היה זקוק לחיפוי ולכיסוי שלכם, ואתם נותנים לו זאת. הלך הזריר אצל העורב.

פרס הוא צדיק, כי מלאכתו נעשית בידי אחרים. את תורתו המדינית החדשה, התורה של התחלטות והתבטלות מרצון, יעשו בעבורו איברי האלומיות הצרופה מבית-מדרשו של זיבוטינסקי, דווקא שני הנציגים הגדולים, שמיר וארנס, שהתנגדו להסכם קמפ-דייבירד, הם יהיו כעת המוציאים ומביאים של תוכנית המדינה הפלשתינית, מובן שתוכניתם תוצג בעטיפות יפות של לאומיות ועמידה תקיפה ומשא-ומתן ועוד כיצוא באלה, אבל הם יהיו שושביני החיסול של הישגי מלחמת ששת-הימים, של מדינת ערפאת, שתוקם ב"אוטונומיה" שלהם, של האסון הגדול שיבוא עלינו בעתים של כל אלה.

בממשלה כזו אין לנו אמן: לא רק לנו, לא רק לנו היושבים באופוזיציה, אלא גם להמוני בית-ישראל, גם לחברים שלכם בסניפי המערך והליכוד — בקיבוצים, במושבים, בעיירות הפיתוח, בערים ובצה"ל, אם תגידו להם את האמת, — הם ישיבו לכם את האמת שלהם, הטבולה בחרדות ובאמונה, אמת שמצווה עליכם להחזיר את המנדט לעם.

גדולה מאוד וקשה, בתנאים מכבידים בעולם ובארץ: כלכליים, מדיניים ופוליטיים. והממשלה הזאת, ממשלת האחדות, על שתי הקדנציות שלה, הקודמת והנוכחית, הביאה לתוספת של 40,000 יהודים. ואני כבר בירכתי בזמני, לפני שלוש שנים, את מר פרס, שכאשר הוא היה ראש ממשלה, בתוך שנתיים נוספו 20,000 יהודים ליהודה, לשומרון ולעזה. אני חושב, שזה ייזכר לו בהיסטוריה כאחד המעשים הגדולים שהוא עשה למען הציונות וארץ-ישראל.

גאולה כהן (התחיה):

הוא עשה את זה בכוונה?

שר המשפטים ד' מרדור:

אם הוא עשה את זה בכוונה או לא, תשאלו אותו. זאת התוצאה.

לכן אני רוצה באמת לשאול, חברת הכנסת גאולה כהן, האם אפשר לבוא לבית הזה ולציבור ולהגיד "לא נעשה כלום", "בגידת הליכוד בהתיישבות", "בארבע שנות הממשלה היוצאת נוספו רק חמישה יישובים"? חמישה יישובים הם 40,000 איש?

גאולה כהן (התחיה):

לא אמרתי שלא נעשה כלום, אמרתי שלא נעשה די.

שר המשפטים ד' מרדור:

אני חושב שלא צריך לדבר על "פסוקי דזמרה" של יצחק שמיר, אבל גם לא על "קינים והגה והיי" של חברת הכנסת גאולה כהן.

גאולה כהן (התחיה):

לא קינים, לא הגה והיי, אלה עובדות בשטח.

הי"ר ג' גדות:

חברת הכנסת כהן, היתה לך קריאת ביניים ארוכה. אנא, תני לשר לדבר.

שר המשפטים ד' מרדור:

אם אמרה לנו הגברת כהן, שבשנה הזאת נוספו 7,000 יהודים ליישוב ביהודה, בשומרון ובעזה — למרות האינתיפאדה, למרות הקשיים, למרות הלחץ נוספו 7,000 יהודים, כך אמרת לנו — האם זו סיבה להביע אי-אמון? הסיבה להבעת אי-אמון ידועה — היא פוליטית, היא מפלגתית, היא לגיטימית, היא לא נובעת מצב ההתיישבות בשנה הקשה הזאת, העוברת עלינו עכשיו.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

שר המשפטים ד' מרדור:

אגב, חבר הכנסת זאבי, אני מסכים לכל מלה שאמר ממלא-מקום ראש הממשלה מר פרס בדברים שציטטת מפיו מלפני כעשר שנים. שוב — אחדות לאומית.

אמרת שהליכוד הבטיח "הרכה אלוני-מורה". אני מזכיר לך את השנה — 1977. כמה יישובים היו אז בשומרון, וכמה יש שם היום? אפשר להגיד שלא קיימה ההתחייבות? נכון. אין 800,000 יהודים ביהודה ובשומרון. את האמת גם אני יודע. אבל גם מה שיש לא הושג בקלות. אין 800,000 לוחמי אוונגרד שרצים קדימה. אבל אתה מכיר ואנחנו מכירים, גם כשזורקים אבנים, את מעלה-אדומים עם 13,000 חושביה, והיא לא נמצאת כנגב, ואת אריאל ואת אפרת, ואת 100 היישובים

לצורותיה ולצורותיה תיתן רק הפוגה ולא יהיה בה פתרון של שלום אמת.

אבל, כאמור, "רק הליכוד יכול", והוא יקבל את הסיוע והחימוכין של המערך, כפי שהיה בסני, כפי שהיה ביש"ע, כפי שהיה בגולן, כפי שהיה בירושלים, כפי שהיה בגליל, כפי שהיה בכל ארץ-ישראל וגם בישראל הקטנה.

נזקי האינתיפאדה ומוראותיה יהיו ננסיים, יהיו בטלים לעומת מה שמצפה לנו בתוכניות המערך וגוררותיו, כמו גם בתוכניות מנהיגי הליכוד.

אנחנו קוראים לכם בטרם פורענות, לפני שיעשו המעשים, בטרם תחייבו במסעותיכם אל נגדי המערך, לפני שתתחילו בנסיגה הגדולה של עם ישראל אל הים ולארצות הים, בטרם ייסתם הגולל על הבית השלישי — עצרו, שובו לחיקה של הציונות המגשימה, חזרו אל היסודות, האושיות והמעשים שאתם בנינו ארץ. ממשלת ישראל צריכה הייתה להכריז כעת על מבצע התיישבות אדיר באזורי ייש"ע. במשך 21 שנים הושבנו באזורים אלה רק 80,000 נפשות, במקום 800,000. עדיין אפשר לעשות זאת, אומנם עם מאמץ כלכלי גדול ביותר, אומנם עם עמידה בלחצים מדיניים כבירים, אבל אפשר לעשות זאת.

ואם אינכם מסוגלים לכך, ואם אינכם רוצים בכך, ואם אינכם מאמינים עוד בתכלית הציונות — עליכם לפנות את הגה השלטון. לכן, אנחנו מציעים לכנסת להביע אי-אמון לממשלה הזאת. תודה.

הי"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת רחבעם זאבי. רשות התשובה לשר המשפטים דן מרדור, בבקשה.

שר המשפטים ד' מרדור:

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, בקווי היסוד של הממשלה, ממשלת האחדות, כתובים הדברים האלה: "ישראל תתנגד להקמת מדינה פלשתינית נוספת כחבל-עזה וכשטח שכין ישראל לירדן". על זה חתומים גם הליכוד וגם המערך.

כתוב: "ישראל לא תישא ולא תיתן עם אש"ף". בלי תנאים, בלי "אילו", בלי "אם", בלי "שמא". על זה חתומים גם הליכוד וגם המערך.

בקווי היסוד כתוב: "יובטח קיומם ופיתוחם של היישובים שהוקמו על-ידי ממשלות ישראל". וגם כתוב: "חמישה עד שמונה יישובים יוקמו תוך שנה בנוסף לפיתוח היישובים הקודמים, והיישובים המפורטים בנספח יוקמו בשנים שלאחר מכן". גם על זה חתומים אנשי הליכוד, אנשי המערך ושאר חברי הקואליציה המרכיבה את הממשלה הזאת.

שמעתי כאן את חברת הכנסת גאולה כהן ושאלתי את עצמי: האם היא רואה את המציאות שאנחנו חיים בה? האם היא רואה את המפה? האם היא מסיירת בארץ? חברת הכנסת כהן, מאז עזבת את הליכוד נוספו עשרות אלפי יהודים ליהודה, לשומרון ולעזה. בשנים מאז יש ממשלת אחדות בישראל, מאז 1984, כאשר היו ביהודה, בשומרון ובעזה 40,000 יהודים, נוספו כמספר הזה כמעט, עוד 40,000 יהודים כמעט.

צירלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה יכול להתחיל מ-1977, זה יישמע יותר טוב.

שר המשפטים ד' מרדור:

אני חושב שההגינות מחייבת לומר, שנעשתה פעולה

כיהודה ובשומרון. מישוה עשה זאת, ולא במלים: מישוה עשה זאת, ולא באופוזיציה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):
עם ישראל עשה זאת.

שר המשפטים ד' מרידור:

עם ישראל עשה זאת. נסכים בינינו — — —

גאולה כהן (התחיה):

— — —

שר המשפטים ד' מרידור:

חברת הכנסת גאולה כהן, נסכים בינינו על חלוקה: כל מה שנעשה והוא חיובי — עשה עם ישראל: כל מה שהיה בו שגיאה — עשתה הממשלה. אם זה הוגן בעיניך — — —

גאולה כהן (התחיה):

למה אתה מדבר על 1977? אנחנו מדברים על 1989.

שר המשפטים ד' מרידור:

אני מציע, חברת הכנסת גאולה כהן, שעל 1989 נדבר בסוף השנה ולא בתחילתה.

אבל, רבותי וגבירותי, אין ספק שאנחנו נמצאים במצב קשה, בתוך מאבק, והמאבק אינו על יהודה ושומרון בלבד, אפילו לא על ירושלים בלבד, לא רק על המשרד שאני יושב בו ברחוב צלאח-אדין ועל התמונות שאני רואה ברחוב מחלוני. המאבק הוא באמת על כל ארץ-ישראל. ונכון שבמאבק הזה הצד הערבי לא נרתע עד היום במידה מספקת מהתגובות שלנו.

שר הביטחון אמר לפני כמה שבועות, שהצד הערבי מגלה נחישות. אכזי לעם ישראל אם אנחנו לא נגלה אותה מידה של נחישות, ויותר, כשאנחנו נאבקים את המאבק על ארץ-ישראל ועל יהודה ועל השומרון ועל ירושלים. מול הנחישות שישנה שם אנחנו צריכים לגלות, כשם שגילינו תמיד, הרבה יותר נחישות. נכון, נחישות לכדה אין בה די. צריך התיישבות, צריך גם חוכמה מדינית.

הותקפו פה הסכמי קמפ-דייוויד. זה אינו נושא הדיון, אבל אומר בכל זאת שמאז נחתמו הסכמי קמפ-דייוויד ומאז קנתה לה ישראל מעמד בין-לאומי מסוים ונוחיות בין-לאומית מסוימת בניגוד ובגין המחיר הכבד ששולם, היתה התפתחות אדירה בהתיישבות, כיהודה ובשומרון ובירושלים. אנחנו מדברים על 80,000 יהודים כיהודה ובשומרון. כשהעולם סופר הוא מדבר על 180,000 יהודים, כי בשבילו גם נווה-יעקב היא "גדה מערבית", והוא לא מבדיל, כמו כמה יהודים, בין נווה-יעקב לבין מעלה-אדומים, או בין גילה לבין גבעת-זאב. 180,000 יהודים בשטח שמעבר ל"קו הירוק" — זה שום דבר? זה נעשה מעצמו? רק בנחישות, רק במסירות היוצאת מן הכלל של "גוש אמונים" ושל חלוצים אחרים, או גם בעזרה ובהכוונה ממשלתית כלשהי?

לכן אני מציע — גם הגינות. לא אשתמש בביטויים "רמייה" ו"רמייה עצמית", אבל אני מציע — הגינות עצמית, וגם כלפי היריבים.

גאולה כהן (התחיה):

לא דיברתי על העבר אלא רק על ההווה ועל העתיד. דבר על מה שאני דיברתי.

שר המשפטים ד' מרידור:

חברת הכנסת כהן, על ההווה את דיברת כשידברת על 7,000 יהודים שניתוספו השנה. למה לי להוסיף?

גאולה כהן (התחיה):
זו דמגוגיה.

שר המשפטים ד' מרידור:
תודה רבה לך, מורתי.

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת גאולה כהן — — —

אורה נמיר (המערך):

— — —

גאולה כהן (התחיה):

— — —

גאולה כהן (התחיה):
מי שמגן עליך.

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני נאלץ לקרוא אותך לסדר בפעם הראשונה.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני נאלץ לקרוא אותך לסדר בפעם הראשונה.

שר המשפטים ד' מרידור:

בהסכם הקואליציוני שצוטט כאן על-ידי חבר הכנסת זאבי נאמר באמת שיוקמו יישובים חדשים גם בשנה הראשונה, ובנספח להסכם הוזכרו שמונה שמות: פאת-שדה וכפר-דרום, שניהם בחבל-עזה, רמת-קדרון, עופרים, צורף, ריחן ה', דוגית וטלמון — שנקרא בעבר ענר. נאמר גם, שהיישובים האלה יוקמו על-פי תקציב המדינה.

בנושעיצון — רמת-קדרון, 385 דונם עברו רישום ראשון, תקופת ההפקדה נגמרה לגבי התוכנית במועצת התכנון העליונה. צורף, קרוב לכפר הערבי צורף, קרוב למשוואת-יצחק הישנה, בנוי ויהיה בנוי על קרקעות של יהודים, הרשומות כך במרשם המקרקעין. במטה-בנימין — טלמון, ליד דולב, יהיה בנוי על אדמה ממשלתית. התכנון כבר קיים. משרד השיכון יטפל גם בו כמו ביישובים האחרים. הגרעין המיועד לו נמצא עכשיו בדולב. אני מניח שבזמן הקרוב ביותר נראה את היישוב הזה על הקרקע. עופרים, שנמצאת ליד בית-אריה, קרוב ל-1,000 דונם אדמות מדינה, גם יישוב זה עבר תכנון, והוא מיועד להיות יישוב עירוני גדול. באזור ריחן, מה שנקרא ריחן ה', עדיין אין תכנון — מיועד לקום על אדמות מדינה רשומות יישוב קהילתי של תנועת בית-ר. כל היישובים מתוכננים לזלזות על הקרקע.

גאולה כהן (התחיה):
בעזרת השם.

שר המשפטים ד' מרידור:

אנחנו נעשה לך שלכל היישובים יהיה תקציב כדי שיעלו על הקרקע, גם אלה הפרטיים, גם אלה הממשלתיים. לזה התחייבו שותפי ההסכם הקואליציוני, ואיני מעלה על הדעת שמישהו מהם מתכוון שלא לקיים את התחייבותו.

דן תיכון (הליכוד):

בתקציב לשנת 1989 זה לא מופיע.

במספרים. כשסופרים אחרי כמה שנים את מה שקרה בשטח מתברר שתמיד לא ספרו אותו יישוב עצמו. הרי אתה מכיר את ארץ-ישראל, ודאי כמוני, ודאי משוטט בה ומסתובב בה ורואה מה קרה בשטח, איך היא נראית היום, ואתה יודע איך היא נראתה לפני שנים מספר.

לחבר הכנסת זאבי: אני חושב שנפלה איזו טעות. הזכרתי חמישה יישובים שיהיו בהם גרעינים, אחד שהוא ישיבה, היא תורחב ולא צריך שם גרעין, ושניים שיוקמו כיישובים גדולים מלכתחילה. בסך הכול — שמונה.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני היושב-ראש — — —

היו"ר ג' גדות:

יתר השאלות — כיום רביעי בבוקר, במסגרת שאלות. אני מבקש לאפשר לשר לגמור את דבריו.

ראובן ריבלין (הליכוד):

השר יהיה מוכן להשיב.

היו"ר ג' גדות:

לא, לא, אני מבקש לאפשר לשר לגמור את דבריו.

שר המשפטים ד' מרידור:

אני מבקש, אדוני היושב-ראש, גבירותי ורבותי, גם כאשר עוסקים בניגוח פוליטי לגיטימי, גם כאשר עוסקים בוויכוח בין ממשלה לאופוזיציה, אני חושב שטוב נעשה אם נראה את התמונה בכללותה. אמרתי קודם: אנחנו נמצאים במאבק גדול וקשה על ארץ-ישראל, על הציונות, ואני אומר: גם על השלום.

גאולה כהן (התחיה):

— — —

שר המשפטים ד' מרידור:

במאבק הזה מותר להתווכח, לפעמים חשוב להתווכח, אבל כדאי לדעת, שמעשה אחד בלבד לא יפתור ולא כלום. בלי ההתיישבות אין ציונות, אין ארץ-ישראל, אין סיכוי למפעל שלנו. ההתיישבות לבדה, בלי מדיניות, גם היא לא תצליח. לכן עם ישראל זכאי שהממשלה הזאת, העומדת בראשו ונהנית — כך אני מניח וכך אני מקווה — מאמון רחב בכנסת, תתווה לו דרך, תציב לפניו תמורות המורים היכן עומדים וללא הולכים. ומוכרחים לתת תשובה כוללת ואפשרית, עם כל הקשיים.

מי שאומר כמו חבר הכנסת זאבי: לא אוטונומיה, לא הסדר ביניים, לא אשליית שלום — איך הוא אמר? היפרדות, מה שקוראים בלועזית "טרנספר" — שמענו את השאלה הזאת והתשובה הזאת ואנחנו, הממשלה הזאת וגם המפלגה שאני מייצג, מתנגדים לה מכול וכול. זה לא מקובל, לא היה, לא יקום ולא יהיה מכל בחינה שהיא.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם אם הערבים יסכימו?

שר המשפטים ד' מרידור:

אנחנו צריכים לחפש דרך, והיא לא תהיה קלה, שבה אפשר יהיה לקיים את הביטחון — — —

עמנואל זיסמן (המערך):

— — —

ראובן ריבלין (הליכוד):

— — —

עמנואל זיסמן (המערך):

יש כיסא פנוי ליד "מולדת", תעבור לשם.

שר המשפטים ד' מרידור:

היישובים האלה הם חלק מרשימה ארוכה של יישובים שצריכים לקום בשנים שלאחר מכן.

רחבעם זאבי (מולדת):

אז למי להאמין, לשר האוצר או לך?

שר המשפטים ד' מרידור:

אני מציע שאנחנו נמתין ונדע על-פי מה שענינו תראינה.

היו"ר ג' גדות:

כבוד השר, חבר הכנסת איתן מבקש לשאול שאלה. בבקשה, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אדוני השר, רציתי לשאול אותך גם בחוקף תפקידך כשר המשפטים: הזכרת את היישוב עופרים. בשנת 1983 היה היישוב עופרים מתוכנן לגרעין של עובדי "בזק", קיבל את כל האישורים ופרצו את הדרך אל ראש השטח. מה בעצם מונע בעד הגרעין החדש, שהתגבש לאחר שהגרעין הקודם התפרק, לעלות מיד על הקרקע?

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה. חברת הכנסת כהן, יש לך גם שאלה?

גאולה כהן (התחיה):

לא, היתה לי תשובה על השאלה של חבר הכנסת איתן.

היו"ר ג' גדות:

תשובות נותן השר.

שר המשפטים ד' מרידור:

מתוך היישובים שהזכרתי, כפר-דרוס הוא ישיבה, ואנחנו נרחיב אותה, שם אין צורך בגרעין נוסף. חמישה יישובים יוקמו בראשיתם על-ידי גרעינים. שניים, רמת-קדרון ועופרים, הם יישובים שמתוכננים להיות יישובים גדולים, שייבנו מלכתחילה כיישובים גדולים, ולא על-ידי גרעין. זאת האינפורמציה שנמסרה לי על-ידי העוסקים בעניין רק אתמול. אם זה עונה במידה מסוימת על שאלתך, זו תשובתי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני השר, ציינת חמישה יישובים. ההסכם הקואליציוני מדבר על שמונה יישובים. האם אפשר להבין מזה, שיש ירידה משמונה לחמישה יישובים?

שבח וייס (המערך):

לא יהיו אפילו שניים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

— — —

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת אורון, האם אתה מתכוון להשיב בשם הממשלה ולהביע לה אמון?

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

אני מתאר את מה שיקרה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת אורון, מי שמשיב בשם הממשלה הוא שר המשפטים, הוא גם מבקש אמון בממשלה. הוא מבקש את זה גם ממך, אם אתה רוצה להצטרף.

שר המשפטים ד' מרידור:

חבר הכנסת אורון, לא הייתי מציע להצטרף לזולזל

ראובן ריבלין (הליכוד):

אדוני השר, אולי תואיל להסביר לנו. אתה היטבת לקרוא את המסמך הקואליציוני ואת הנספח שלו — — —

שמעון שטרית (המערך):

הלוא הוא חיבר אותו.

ראובן ריבלין (הליכוד):

אני מבקש שלא להפריע לי.

ציטטת גם, שהכול בהתאם לתקציב המדינה. אנחנו קראנו את התקציב ואין בו, בנושא שאדוני טרח להסביר לנו שיוקם, משהו שמבטיח שאכן קום יוקם. השאלה היא: מאין יבוא הכסף?

אברהם בורג (המערך):

ממפעל הפיס.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת ראובן ריבלין. בהודמנות זאת אני מודה גם לחברי הכנסת מירום ובורג.

שר המשפטים ד' מרידור:

אדוני, אני מבקש להעמיד את חבר הכנסת ריבלין על טעות, שלא היתה מכוונת, בדבריו. חבר הכנסת ריבלין, לא ראתה את התקציב, ראתה הצעת תקציב. תקציב הוא התקציב שהכנסת מחליטה עליו.

אורה נמיר (המערך):

זהו, ברוב קולות.

שר המשפטים ד' מרידור:

חבר ועדת הכספים, חבר הכנסת ריבלין, צריך לדעת זאת, ואני מציע לא לבלבל.

ראובן ריבלין (הליכוד):

שר המשפטים ד' מרידור:

חבר הכנסת ריבלין, אינני רוצה לנגוס בסמכויות הממשלה, אבל אני מציע שלא לנגוס בסמכויות הכנסת וועדת הכספים שלה.

פסח גרופר (הליכוד):

היו"ר ג' גדות:

לא, אני לא ארשה. חבר הכנסת גרופר, חבר הכנסת גרופר, לא עולה על הדעת שאני קורא לך ואתה לא תתייחס לך. לא עולה על הדעת שאתה תפריע. חבר הכנסת גרופר, אני קורא אותך לסדר בפעם הראשונה, וזה ילך מהר, האמן לי.

שר המשפטים ד' מרידור:

לכן, בתשובה על השאלה: תקציב המדינה מורכב, כידוע, מתקציבי המשרדים. אני אמרתי, שבזמן הקרוב יוקמו יישובים, אפילו אמרתי שהיישוב טלמן, אני מניח שגם צורף ואולי יישוב נוסף, יוקמו בקרוב, קרוב יותר ס"ב בקרוב", והם לא יוקמו בלי תקציב, הם יוקמו עם תקציב, וכך גם כל יתר היישובים. תקציב המדינה הוא תקציב לחוץ, הוא תקציב שצריך לספק צרכים רבים, ולפעמים היריעה קצרה מהשתרע על כל הצרכים האלה, אבל תקציב המדינה נתן לאחידה תשובות על צרכים רציניים של עם ישראל, למגורים השונים — — —

דן תיכון (הליכוד):

התקציב עדיין לא נתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

מדברים על היפרדות הערבים מרצון, מה אתה רוצה?

רחבעם זאבי (מולדת):

כל העם הזה יהיה "מולדת".

עמנואל יזסמן (המערך):

מיכאל איתן (הליכוד):

אם אתה תהיה בכנסת, אולי לא תהיה מולדת.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת. חבר הכנסת יזסמן, חבר הכנסת איתן, אני מבקש מכולם. חבר הכנסת ריבלין, אנא, לא נמשיך לפני שתהיה פה דממה מוחלטת והשר יוכל להמשיך בדבריו.

שר המשפטים ד' מרידור:

אני מבקש לומר, אדוני היושב ראש, שהיום אנחנו צריכים להתנהג, גם מבחינת המדיניות שלנו בהתיישבות, גם מבחינת המדיניות הבין-לאומית, גם מבחינת מדיניות הביטחון, בצורה שתוכיח לצד השני, לעולם הערבי, שאנחנו יכולים ומוכנים לעמוד, להתמודד ולנצח במאבק, בצורה שגם תאפשר, כאשר יגיע הרגע, לשבת לנהל משא-ומתן על שלום עם הצד השני, לסכם ולהגיע לחוזה, שנוכל אחר-כך לחיות אתו.

לא נסכים, כפי שלא הסכמנו מעולם, להקפאת ההתיישבות, כי הקפאת ההתיישבות היא גזירה הקובעת מראש איפה לא תהיה מדינת ישראל. שום ממשלה לא הקפאה התיישבות, גם לא זאת. להיפך, היא ממשיכה בה כאמור בהסכם. נכון, לא מתקיים כל מה שהכול רצו, יש גם פשרה, וגם את זאת צריך לומר, אבל לא נפסקה ולא נפסקת ההתיישבות, כפי שהוכיחה בדבריה חברת הכנסת כהן. בשנה הזאת בלבד ניתוספו 7,000 יהודים. כך נעמוד עד יום המשא-ומתן, ואז, כאשר סביב השולחן ישבו הערבים והמצמצמות, וכולם יגידו שזו אדמה ערבית, יהיה צד אחד לפחות שיגיד את ההיפך. אבוי לנו אם היום נאמר גם אנו את מה שאומרים אחרים, את מה שאומר העולם.

הממשלה הזאת עומדת על ביטחון ועל מדיניות נכונה, שתביא אותנו — כך אני מקווה — גם ליכולת עמידה וגם לצעידה בדרך הקשה, כיום שנגיע בו להסכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

גם על זכותנו על הארץ הממשלה עומדת, לא רק על הביטחון.

שר המשפטים ד' מרידור:

חבר הכנסת איתן, לו שמעת גם את משפטי הקודם ולא רק את המשפט הזה, היית מבין שדבריו מיותרים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אם יהיו שם מתיישבים יהיה מי שיטען. הזכות הזו איננה זכות שעומדת בזכות ההתיישבות; זו זכות עצמאית.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת איתן, אני מבקש מאוד להפסיק את קריאות הביניים. אדוני השר, האם אתה מוכן שחבר הכנסת ריבלין ישאל אותך שאלה?

שר המשפטים ד' מרידור:

בבקשה.

שר המשפטים ד' מרידור:

אינני מאמין שמישהו מעלה על הדעת שלהתחייבות הזאת לא יהיה כסיו בתקציב.

לכן, אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אני מבקש להסיר את ההצעות מסדר-היום ולהביע אמון לממשלה.

היו"ר ג' גדות:

אני מודה לשר המשפטים. אני רוצה להעיר לחברי הכנסת. אני מאמין, חבר הכנסת ריבלין, שקיבלתם די והותר זמן. לפניכם משורת הדין, לשאול שאלות. זה מחייב שמירת סדר יותר מאשר בשיבה רגילה. על כן, מן הדין שתקראו לסדר את חבריכם המפריעים ופוגעים ביושב-ראש. אני מבקש שדבר זה לא יישנה לא בשיבה זו ולא בשום ישיבה אחרת.

פסח גרופר (הליכוד):

היו"ר ג' גדות:

אין לך רשות דיבור, חבר הכנסת גרופר.

פסח גרופר (הליכוד):

אני מתנצל, אדוני.

עמנואל זיסמן (המערך):

זה גם כן לפניכם משורת הדין.

עבד-אללה דראושה (המפלגה הדמוקרטית הערבית):

זה לא נהוג בכנסת.

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, חבר הכנסת גרופר, אני קורא אותך לסדר בפעם השנייה.

פנחס גולדשטיין (הליכוד):

הוא התנצל, אדוני לא שמע.

פסח גרופר (הליכוד):

אתה רוצה שאני אקום ואומר שאני מתנצל?

היו"ר ג' גדות:

אני מקבל את ההתנצלות שלך.

חברי הכנסת, ועדת הכנסת קבעה הודעת סיעות — חמש דקות לכל סיעה. רשות הדיבור לראשון הדוברים, חבר הכנסת אברהם ורדיגר. בבקשה.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מצטער מאוד ומתפלל על ועדת הכנסת, שהקציבה חמש דקות לכל סיעה בדיון בנושא כל כך חשוב ומשמעותי לעתידה של המדינה. אני רואה בכך, חברי הכנסת, זלזול, ואני מוחה על כך.

דוד ליבאי (המערך):

למה רק הודעות סיעות? למה רק חמש דקות? למה סיעה גדולה כקטנה? למה בכלל משתיקים את חברי הכנסת? למה לא נותנים להם אפשרות להתבטא בכנסת? למה הפרוצדורות הנוראות הללו?

מיכאל איתן (הליכוד):

תבוא בטענות אל חבריך בוועדת הכנסת.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ליבאי, חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה רוצה לעזור לי? אנה, שב.

דוד ליבאי (המערך):

אני מודה ליושב-ראש על זכות הצעקה.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ליבאי, הדברים שלך נאמרו בעברית מדויקת מאוד. אנה, העלה אותם על הכתב והפנה את מכתבך אל ועדת הכנסת, לא אל יושב-ראש הישיבה עתה. תודה.

דוד ליבאי (המערך):

תודה ליושב-ראש.

שבח וייס (המערך):

אני מבקש למסור הודעה. הייתי בוועדת הכנסת.

היו"ר ג' גדות:

לא נקיים כאן דיון על סדר עבודתה של ועדת הכנסת; אולי מאוחר יותר נעשה זאת. חבר הכנסת ורדיגר, בבקשה.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שתי סיעות בכית — —

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אני רואה שעשיתי היום טעות פטלית. אסור כנראה לתת אפשרות לדבר, כי אז אנשים מאבדים את המשמעת הפנימית וכל אחד מדבר גם בלי רשות. הדבר הזה פוגע בניהול התהליך של הישיבה, וזה לא לכבודנו. אנה, גם קריאת ביניים צריכה להיקרא כאישור היושב-ראש. אני מבקש שלא להרבות בקריאות ביניים.

בבקשה, אדוני חבר הכנסת ורדיגר.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

שתי סיעות בכית הזה מביעות אי-אמון לממשלה בשל עיכוב בהקמתם של שמונה יישובים חדשים ביש"ע. ודאי שהנושא חשוב וראוי לדיון ולהבעת אי-אמון של מפלגות אופוזיציוניות, יש להן בוודאי רשות לכך, ואולי זה גם מתפקידן.

אבל, רבותי, אם אנחנו רוצים להביע אי-אמון בגלל אי-קיום הבטחות, יש הרבה נושאים שבעיני אחרים אין הם חשובים פחות מנושא זה. אין ספק, הייתי רוצה לראות שהיישובים מוקמים ומיושבים על-ידי יהודים. אבל מה לעשות, תפקודה של הממשלה ופעילותה כממשלה מאוחדת, כפי שנראתה כראשית דרכה, מוטלים בספק. מתברר יותר ויותר שאנו שבים למצב האנומלי, שאותו ידענו בכנסת הקודמת, כאשר ממשלת האחדות הלאומית, או הליכוד הלאומי, נהפכה לממשלת פירוד לאומי, שרק בנס נשארה עד סוף ימיה. לכן, רבותי, אולי היה מי שקיווה שהממשלה החדשה, שהיא למעשה אותה גברת בשינוי אדרת, ממשלת האחדות הלאומית, תנהג אחרת. אבל כאשר שני הכוחות העיקריים בה הם הליכוד והמערך, מדוע יהיה המצב אחר? האם השתנה משהו בכיוון הפוליטי של שני הגושים הגדולים מבחינה מדינית, ביטחונית או כלכלית? אם קמה בכל זאת הממשלה הזאת, היה זה עקב אילוצים מבפנים ומבחוץ.

אבל, רבותי, אם אנחנו מדברים על הפרת הבטחות, אילו הסכמים מכבדת הממשלה הזאת?

אלי דיין (המערך):

החליטו לא לקיים כלום.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

הרי כל הקמתה והתהוותה נעשו תוך הפרה של הבטחות

לכן, אינני יכול, לצערי, להצטרף להצעת האי-אמון. והפעם לא אוכל להצביע עם ידידי, אשר הביעו אי-אמון לממשלה.

הי"ר ג' גדות:

תורה רבה לחבר הכנסת ורדיגר. רשות הדיבור לחבר הכנסת מרדכי וירשובסקי, ואחריו — לחבר הכנסת יהודה פרח.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, למעשה, בחור אדם שמוכן לוותר על השטחים, שמוכן להכיר גם במדינה פלשתינית עצמאית, שמוכן לדבר עם אש"ף, אני הייתי צריך להיות מרדפה ממה ששמעתי היום ממזעירי האי-אמון לממשלה, וגם מדברי שר המשפטים. מתוכן דבריהם של שני המזעירים, חברי הכנסת גאולה כהן ורחבעם זאבי, ברור דבר אחד: גם לגביהם, הסיפור של השליטה הנצחית הבלתי-מעוררת של מדינת ישראל בשטחים הכבושים כסופו של דבר מותנית בזמן, היא עומדת להסתיים. המרידות שלהם, שהיתה מתוקה מאוד לאוזני, מעידה על כך כאלף עדים.

אני שומע את שר המשפטים אומר: זה יבוצע, פשוט אין לנו כסף ויש אילוצים כספיים. אם הליכוד כבר אומר שאין לו כסף בשביל שמונה יישובים, להתנחלות שהיא בבתי-העין, ציפור הנפש, ברור שגם השר מרדכי וירדע בסתר לבו, ואולי גם קצת בגלוי, שהסיפור הזה נגמר.

אבל כאן מתחילה הטרגדיה. הסיפור נגמר, וכולם יודעים זאת. הציבור במדינת ישראל יודע זאת, וכל העולם יודע זאת. אבל לא נעשה די מצד ממשלת ישראל כדי לקדם את התהליך ולהביא להסדר כלשהו. כאשר דוחים את התהליך הזה, וכשלא מאפשרים את התחלתו, לא רק שעובר זמן, אלא נהרגים בני-אדם, נהרגים יהודים וערבים במספרים גדולים, נהרגים חפים מפשע, ובמדינת ישראל מתעוררת דמות החברה ומתעוררות מערכת הערכים המוסריים, המשפטיים והאנושיים. חבל על הזמן.

אדוני היושב-ראש, כולם יודעים, וגם הליכוד יודע, ובעיקר הליכוד יודע, שהסיפור נגמר. גם המערך יודע שהסיפור נגמר. אני פונה דווקא אל המערך, אל אותו האלמנט הרואה את עצמו האלמנט היוני, או האלמנט הפועל למען השלום בממשלה — הוא צריך היה להבין שחייבים לנקוט מדיניות אחרת, שירה אחרת, כדי לקדם את התהליך השלום.

אורה נמיר (המערך):

איפה? בתוך הממשלה?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

גם בתוך הממשלה. הרי אני שומע מממלא-מקום ראש הממשלה, שלדבר עם אש"ף אסור, עם יאסר ערפאת — בשום תנאי לא, מדינה פלשתינית עצמאית — בשום פנים לא. אולי באמת גם נציגי מפלגת העבודה יתחילו להתעורר מול המציאות ויבינו שהמראות האלה הם טובים לאותה תקופה של קדום, כשהתחילו לחשוב על התנחלויות בעזרתו של המערך. התקופה של קדום הסתיימה מזמן. גם התקופה של האמירה "לא אש"ף, לא ערפאת ולא מדינה עצמאית" גם היא הסתיימה. היא הסתיימה, וצריך לפתוח דף חדש ולהגיד את הרכבים האלה באופן, כל שאינו אומר את הדברים האלה נותן יד להרג בני-אדם, שאין כל הצדקה למוסר, והוא נותן יד לעיוות החברה הישראלית. ואנחנו עדים לכך יום יום בעיתונים.

לכל שותפיה. וכי מה לא הופר ועם מי לא הופר? על כן, הזעקה המרה לגבי הנושא הזה, ההתנחלויות, והן חשובות ומשמעותיות עד מאוד — עם כל חשיבותן, יש דברים שבעיני הם אינם חשובים פחות מהן.

רבותי, לא הייתי באולם בתחילת הישיבה, ואני מניח שצוטטו כאן קווי היסוד של מדיניות הממשלה, סעיף 15, סעיפים קטנים (א) ו-(ב), שיובטחו קיומם ופיתוחם של היישובים, ורשימה ארוכה, ברוך השם, של יישובים, גם נספחים היו לרשימה הזאת, על חמישה יישובים, ועל שמונה יישובים.

רבותי, למה לנו לכלכל לעצמנו את המוח? אין לי ויכוח עם מפלגת העבודה. דעתה בנושא ההתיישבות ביש"ע ידועה. אין היא רוצה בהתנחלויות נוספות. ועל הראשונות היא מצטערת, לכל הפחות על חלק מהן. השאלה היא: מדוע היא חתמה בכל זאת על ההתחייבות הזאת, שהיא דווקא מחייבת, מחייבת את אלה שברוחם אינם מעוניינים בכך?

אני שואל את חברי הליכוד, ואת אדוני ידידי שר המשפטים דן מרדור: אתם, כל מהותכם יישוב הארץ. לשם מה ההסתבכות הזאת ולשם מה ההתחסדות הזאת? הרי ידוע וברור כי אין בכוונתכם לקיים את ההבטחה הזאת. מתוך 24 יישובים שהובטחו, לעם ישראל בכנסת הקודמת, כמה הוקמו?

לכן, אינני זקוק להודעה ולהכרזה של שר האוצר, שאמר במפורש: רבותי, אין תקציב להקמת התנחלויות — לא לשמונה, לא לחמש ולא לעשר.

נכון, כפי שהשיב כאן שר המשפטים בשם הממשלה, וראי שוועדת הכספים, אם יהיה בה רוב, והכנסת, אם יהיה בה רוב, יכולות להחליט ולהוסיף על התקציב ולכלול הקמת היישובים, עיבים וחיזוקים. השאלה היא, האם דבר זה ייעשה?

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

חבר הכנסת ורדיגר, האם אתה תצביע בוועדה בעד?

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

חבר הכנסת ויינשטיין, אנחנו שוחחנו על כך, ואתה אף התרעמת כשתקפתי את הנושא הזה בוועדת הכספים, באומרי שאיני מאמין בכך. אני בוודאי אצביע בעד, אתה לא צריך לשכנע אותי, ובכל זאת, יש לי ספק.

אלי דיין (המערך):

אסור לצטט דברים משיחה פרטית.

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ויינשטיין, אתה כבר מפריע. יש לי חרשות

בשכילך. שניכם מפריעים לדובר הבא. חבר הכנסת ורדיגר, בבקשה.

יאיר לוי (התאחדות הספרדים שומרי תורה):

— — —

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת לוי, לא, לא, לא. חבר הכנסת ורדיגר, בבקשה.

אברהם ורדיגר (אגודת ישראל):

לכן, רבותי חברי הכנסת, אני חושב שההסכם הקואליציוני החתום על-ידי שני הגושים הגדולים מחייב, אם אומנם יעשו המערך והליכוד את אשר צריך לעשות, וייתנו את ההוראה הנכונה לחבריהם בוועדות הכנסת ובמליאה, יקום העניין הזה ויהיה.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ביטון.

יהודה פרח (הליכוד):

משהחלט להקים את היישובים האלה, יש לתת להם את מיטב התנאים על-מנת שיוכלו להתקיים בהם. לא יעלה על הדעת להזניח אותם כך. שלא תהיה גישה לאותו יישוב, כשהם נמצאים עדיין בקרוונים עם ילדים קטנים ומגדלים אותם שם.

מי שחושב שהליכים מדיניים יכולים להיות הליכים מוצלחים המביאים תועלת כלי התיישבות בארץ הזאת, איננו תופס את מהותו של משא-ומתן. משא-ומתן יכול לצמוח ולהצליח רק על רקע של התיישבות מתקדמת ומתפתחת בארץ הזאת ולא כנסייה שאוסרת על מתיישבה שכל שנצטמצם כן ישיגו הדיונים המדיניים את מטרם.

אני מציע, שקצת נתיישב ונתיישב את דעתנו בנושא הזה, נתייחס להתיישבות באורח הרבה יותר רציני מכפי שאנחנו מתייחסים אליה. אין לראות בכך מחדל כביכול. ההיפך בדיוק הוא הנכון. לאן הגענו? איזו נסיגה זו מתפיסת עולם? תראו לי מדינה בעולם שאוסרת על מתיישבה להתיישב. ההיפך הוא הנכון. יברכו אותם על כך.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא בשטחים כבושים.

יהודה פרח (הליכוד):

אין שטחים כבושים. המדינה הזאת כל כולה, כפי שמדברים בה, אין בה שטח כבוש. יהודה ושומרון הם שטחים כבושים? שומרון הייתה בירת ישראל. לך תלמד היסטוריה, לא יזיק לך.

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

הי"ר ג' גדות:

חבר הכנסת ביטון.

יהודה פרח (הליכוד):

שומרון היא בירת ישראל וירושלים היא בירת יהודה, ואין מה להתבייש ביישובן. ההיפך הוא הנכון.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת יהודה פרח. רשות הדיבור לחבר הכנסת חנן פורת, אחריו — לחבר הכנסת צ'רלי ביטון, וממנו נוריד חצי דקה בגלל הפרעות.

אורה נמיר (המערך):

היושבים-ראש אוהבים דווקא לשמוע את צ'רלי ביטון. הם נותנים לו הרבה זמן.

הי"ר ג' גדות:

אם הוא יתנהג יפה, הוא יקבל את חצי הדקה בחזרה.

חנן פורת (המפלגה הרתית הלאומית):

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת, אנחנו עומדים היום במאבק ובוויכוח בשלושה מעגלים: המעגל שבנינו לבין הערבים ואלה התומכים בהם; המאבק החוצה את הבית הזה ואת העם הזה באשר לארץ-ישראל וההיאחזות בה; והמאבק שהוא אולי, כפנים מסוימות, הכאוב והרגיש ביותר, שבו עומדים הנאמנים לארץ-ישראל והנאמנים להיאחזות בה.

אנחנו חשים מה אומרת יהדות ארצות-הברית, אנחנו רואים שהממשל האמריקני שוב איננו אותו ממשל אוהד לנו, ואנחנו ממשיכים כאילו לא קרה דבר. כשאני שומע את הנאומים של חברי הכנסת מן האופוזיציה, של חברי הכנסת הקיצוניים ושל שר המשפטים, הטון שלהם, או המלים שמכסות דברים שאין יודעים עליהם, מצביעים על כך, שצריך לשנות וללכת בדרך אחרת.

אין זה עוז לתמורה בטרם פורענות, אלא הרבה יותר מזה. זו התכונה להבין, שאם אנחנו לא נשנה את הדברים האלה מן הקצה אל הקצה, לא תהיה פורענות אלא תהיה טרגדיה, תהיה קטסטרופה לכל ההתיישבות במדינת ישראל, לכל המפעל הציוני, אבל לא מעבר ל"קו הירוק" אלא בתוך "הקו הירוק", בתוך המחנה שלנו.

לכן הממשלה הזאת איננה ראויה לאמון גם אם ההצעה שהועלתה איננה הצעה שצריך לתמוך בה בפני עצמה עם הכעת אי-אמון לממשלה.

הי"ר ג' גדות:

אני מודה לחבר הכנסת וירשובסקי. רשות הדיבור לחבר הכנסת יהודה פרח, ואחריו — לחבר הכנסת חנן פורת.

יהודה פרח (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההתיישבות, שהיתה סס החיים של עם ישראל, היא הקובעת את סיכויו להתבצר ולחיות בארץ הזאת. אחת המצוות הבסיסיות של ספר הספרים שלנו, התנ"ך, אחד הצווים העליונים הוא יישובה של הארץ הזאת. וראה זה פלא, אותה שליחות עליונה של יישוב הארץ הופכת להיות, כלשונו של חבר הכנסת וירשובסקי, "טרגדיה".

רבותי, אינני תופס כיצד ניתן להשתמש כמושג "טרגדיה" לגבי התיישבות. איננו מדברים במינוחים מפליגים. כאשר מדברים על התיישבות ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה בהיקף של שמונה יישובים — זה נקרא להתפרס במדבר שאינם מתקבלים על הדעת? גם כאשר דיברו על הקמתם של 24 יישובים, הוקמו כסך-הכול שמונה יישובים. צאו, ראו וסיירו בשטח, בדקו מקרוב מה קורה לאותם יישובים, גם אלה שהוחלט על הקמתם בממשלת האחדות הלאומית.

כאשר מחליטים להקים יישוב, צריך להעניק לו את מיטב האפשרויות על-מנת שהוא יוכל להתפתח. יש לתת לאותם חושבים תחושה שהם הלכו לשם בשליחות המדינה, הם לא הלכו לשם על דעת עצמם. אני מדבר על אותם יישובים שהוחלט על הקמתם.

יצאנו לסירוב ביישובים. היינו כאכיר-יעקב, בקידר, בפסגות. בפסגות עוד נשמנו אוויר פסגות, אבל אכיר-יעקב וקידר, יישובים שהוכרו עליהם והם הוכרו, תראו כיצד הם נראים.

יש גם יישוב שנקרא כוכב-יעקב. היינו שם, ואני שאלתי היכן הכוכבים של יעקב. לא ירח, לא כוכבים וגם שמש לא הייתה שם. אנשים יושבים בתנאים-לא-תנאים. מה נותן לאנשים האלה את העוצמה ואת הכוח ללכת ולהתיישב במקומות כאלה, שרגל אדם לא דרכה שם, לחיות ולבנות שם, להקים ולטפח — — —

צ'רלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

יהודה פרח (הליכוד):

אתה חייב לזכור דבר אחד, שגם אחרים יודעים מהי הארץ הזאת.

צירלי ביטון (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):
לא יעלה שום יישוב.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת פורת, אני מבקש ממך לסיים, שהרי זמןך חס. אני פשוט נותן לך מעבר לזמן.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

האינדיקציה השנייה היא אכן זו העומדת על הפרק, מעבר למוקד החלוצי שיוקם בעזרת עם ישראל ובחסדי השם, כשהממשלה איכשהו מזדנבת בעקבותיו, האם הדברים שאמר כאן שר האוצר, "לא תהיה אף לא פרוטה אחת להתיישבות", יתקיימו, או שהדברים שרמז עליהם השר דן מרידור יתקיימו? הדבר הזה יצטרך לעמוד למבחן בזמן מוגדר, בזמן ההצבעה על התקציב. אני רוצה לראות, בעזרת השם, שאכן התקציב יאושר. אבל אם לא, ייתכן, אדוני שר המשפטים, שאתה ואני יחדיו נצטרך להציע הצעת אי אמון לממשלה. נקווה שלא כך יהיה. תודה.

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה לחבר הכנסת חנן פורת. רשות הדיבור לחבר הכנסת צירלי ביטון, ואחריו — לחבר הכנסת חיים אורון.

צירלי ביטון (החיות הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, "להכניס לאש"ף" היתה סממנת של הקנאים שהתכנסו ביום רביעי שעבר בכיכר מלכ"י ישראל בתל-אביב, כמה מגוחך ונלעג היה המעמד הזה, שבו כיכבו מיטב ליציני הימין, כהניסטים אחוזי חזות, התערבבו עם עסקני ליכוד מדוושנים, כשמעליהם מתנוססים דגלים וסממנות לאומיות כמו: "מוות לערביי ישי"ע", "ייערף ראשו של פייעל אל-חוסייני, ימח שמו", ופנינו לשון אחרות. תפאורה זו, שנערכה על-ידי כל כלי הפולחן המשחית, נועדה להמחיש, שזוהי הפגנה של אותו גוף בלתי מוגדר אשר מיישה כינה אי-פעם, ברגע של בריחות הדעת, המחנה הלאומי.

מה כעצם רצו המפגינים? הם, בדרגת המיוחדת, ביקשו מהממשלה להקים בשטחים הכבושים שמונה התנחלויות קרוונים נוספות. וזאת למה? כדי לתת מענה ראוי, לדעתם, על יוזמות השלום של אש"ף. אולם, האם לעצם הקמת ההתנחלויות התכוונו המפגינים כשדיברו על "מענה לאש"ף"? — ודאי שלא. הכנסת הקרוונים לשטחים הכבושים אינה אלא תירוץ לעשיית פרובוקציות נגד החושבים הפלשתינים. הרי ההיגיון המעוות של המתנחלים אומר, שבכל מקום שבו הם חוקעים יישוב, הם צריכים גם לקיים פעילות צבאית, כאילו לשם אבטחה. הווי אומר, כל קרוון נוסף בשטחים הכבושים פירושו רובה נוסף והתנגשויות יוזמות עם התושבים המקומיים. קחו לדוגמה את התנחלות אריאל. כבר היום חוליות מתנחלים מקומיות אוגרות נשק חס, בקבוקי תבערה ואמצעים אחרים, שבהם הם עושים שימוש כבר תקופה ארוכה נגד האוכלוסייה הפלשתינית בשטחים הכבושים.

אותן קבוצות קיצוניות פועלות בברכריות נגד חיילי צה"ל, וכמה מהם כבר התלוננו בפני שר הביטחון, שהמתנחלים מבזים ומשפילים אותם. אחד המתנחלים צוטט בעיתונות באומרו: "יש לי 40 חבירה עם אפודים ומכשירי קשר ונשק, ותדע שהנשק הזה עלול לפעול כבומרנג נגד צה"ל".

התמונה המצטיירת עתה היא של תגובות יהודיות גלויות לגמרי, לא מחתריות, שמשתתפים בהן מאות יהודים כמעט

כשאלה מהי הדרך שבה יש לעמוד במאבקים של שני המעגלים הקודמים.

לא ארחיב את הדיבור על המאבק במעגל שבינינו בין הערבים. בזמן אחר מקומו. הוא מתנהל בבקבוקי תבערה, בסכינים כגב, הוא מתנהל גם בדרכי רמייה ועורמה בארץ ובעולם. גם לא ארחיב הפעם את הדיבור על המאבק הקשה החוצה את העם הזה ואת לבו של העם הזה. במאבק הזה יש כאלה שחצו גם קווים אדומים, ואני סבור שעל כך היינו צריכים לתת את הדעת והיינו צריכים להעמיד את הדברים על סדר-היום.

בשבוע שחלף היתה החלטת כנסת שקבעה, שאין להשתתף במפגשים מעין אלה שדובר בהם. לאחר ההחלטה הזאת נסעו חברים מכאן להשתתף בהם.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):

איוו כנסת יכולה לאסור מפגשים? הכנסת יכולה לחוקק חוקים.

היו"ר ג' גדות:

חבר הכנסת אורון, אני מפעיל לגביך את השיטה שהפעלתי לגבי חבר הכנסת ביטון. אתה אחד הדוברים הבאים.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

ההחלטה של הכנסת התייחסה בדיוק למפגשים הללו, אבל אמרתי שאיני רוצה לדבר עליהם. אני רוצה להפנות את דברי דווקא לחברת הכנסת גאולה כהן ולחבר הכנסת רחבעם זאבי, שעמם יש לנו חלקי-דרך משותפים גדולים. ואף-על-פי-כן — טקטיקה שונה.

אני כופר בקיומה של המציאות הקשה שהוצגה כאן. השאלה שעומדת לפנינו היא, איך עלינו להתמודד אתה. אפשר בנקל להתפתות, לשאת נאומים קשים של אופוזיציה, לעמוד כתנועת מחאה כיום, כשהוויכוח הוא על לבו של העם; ליצור מידה רבה של תחושת ייאוש, כי אם ממשלה זו, המורכבת מן הליכוד ומן המערך, גם היא נסוגה מן ההתיישבות ומקפאה אותה ומבטלת אותה, ובכן — היכן אנחנו עומדים? ואז כאמת, לא 7,000 ואפילו לא 700 איש יעלו להתיישבות כשיש אינתיפאדה מזה ותחושה של תסכול וכישלון מזה; ויש דרך אחרת.

אל נשלה את עצמנו, השר דן מרידור, לא תמיד בזכותה של הממשלה, ועתה כוודאי לא, עולים היישובים ונמשכת תנופת ההתיישבות. אמרתי: גם אם אין הליכוד יכול, עם ישראל יכול. הוא יכול בסופו של דבר לגרור גם את הממשלה בעקבותיו. צריך לדעת את האמת, אבל את האמת הזאת, זו שבאה לידי ביטוי גם בעצרת בכיכר מלכ"י ישראל.

אני חייב לומר, התנועה הדתית-לאומית, בדיוניה לקראת הדיון הזה בהכנת האי אמון, התלבטה מאוד: האם להימנע ולהדליק בכך נורה אדומה, או להתנגד להצעת האי אמון? העמדנו לעצמנו אינדיקציה אחת, שעליה היינו עמלים במשך השבועות האלה, ועליה נהיה עמלים גם במשך השבועות הקרובים, ואני מבקש משר המשפטים דן מרידור להיות ער לאינדיקציה הזאת, שהוא עצמו רמז לה. האינדיקציה האחת היא — לא דיבורים, לא מלל: יעלה יישוב ראשון כשרשרת היישובים שסוכם על הקמתם או לא יעלה.

היום, אחרי נתיב יסורים ארוך, הכולל בתוכו התרוצצות מהכא להתם, מן השרים ועד לפקדי הפקידים, יש לי כל היסוד לומר לכנסת מתוך אמונה מלאה, שבעזרת השם יתברך, בתוך השבוע הקרוב יעלה היישוב הראשון על הקרקע.

איוז שמינייה לאש"ף? אינו יודע אם תהיה שמינייה — ועל-פי מה שהבטיח לנו השר, יכול להיות שיהיה אחד, או יהיו שניים או שלושה. כל מה שיהיה הוא גולים עצמיים במשחק שלא ייגמר בנקודות. המשחק הזה לא ייגמר בנקודות. עוד ועוד גולים עצמיים, גולים שנתקע לעצמנו, יקשו עלינו את הדבר שאותו היינו צריכים לעשות היום.

שר החוץ עדיין מנסה שלא להגיד לאמריקנים שלא לדבר עם אש"ף, כי הוא כבר מבין שלהגיד לאמריקנים שלא לדבר עם אש"ף זה אולי לא-מנומס ובוודאי לא-יעיל. הם כבר לא מדברים עם אש"ף, הם כבר מתחילים בהידברות בינינו. כפי שפילפ חביב עשה לפני חמש שנים, או במתכונת אחרת. היש עדיין בכנסת הזאת מי שחושב שהבעיה שלנו היא עוד כמה נקודות, שהמטרה העיקרית שלהן היא אשליה שניתן לחסום את התהליך הזה? לחסום את התהליך ולהעלות את המחירים הפנימיים והחיצוניים שאותם עוד נשלם.

חבר הכנסת פורת, במכפלות של השמיניות הללו, בטור גיאומטרי עולה, זה המחיר החמור שנשלם על כל מהלכי הסיבוב שאחם מנסים לעשות עכשיו. אין להם שום קשר אל המציאות ההולכת ומתגבשת סביבנו, וחוסר הנכונות של הממשלה להכיר בה הוא האסון הגדול שלנו.

חנן פורת (המפלגה הרחית הלאומית):
לא מהלכי סיבוב אלא מהלכי יציבה וביניים.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
איני מודאג מהצעת האי-אמון של התחיה. אני מודאג מהעובדה, שבסופו של דבר שר המשפטים יהיה צורך. לא שמונה, משהו בין שמונה לאפס: ולא 68 מיליון שקל. חבר הכנסת דיין, יש רזרבה של הרבה הרבה מאות מיליוני שקלים.

אלי דיין (המערך):
שייתנו לחינוך.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
למה ייתנו את הכסף? חבר הכנסת דיין, אני מקווה שעמדתך וכוונתך יעמדו לך, ומובן שאנחנו נעזרו לך, במידת יכולתנו הצנועה, ואכן דמותו של התקציב בסעיף הזה, לא בכל הסעיפים האחרים, תהפוך גם לחוק הכנסת. יש לי סיבות טובות לחשוש שלא כך יהיה. אני מודה ומתוודה, שהחשש שלי אינו מכך שאפשר יהיה לומר שבגדה וברצועה יש עוד שתיים או שלוש נקודות. החשש הגדול הוא, שזה יהיה ביטוי לאטימות של ממשלת ישראל למהלך ההפוך. שהיא היתה חייבת לעשות בימים אלה והיא לא נוקטת אותו. על כך נבוא אתה חשבוך לאורך כל התקופה. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:
תודה לחבר הכנסת חיים אורון. רשות הדיבור לחבר הכנסת יואש צידון, ואחריו — לחבר הכנסת יאיר שפרינצק.

יואש צידון (צומת):
אדוני היושב-ראש, עמיתי, צומת מתנגדת לצעדים דקלרטיביים: איננו תומכים בהצעות שאין בהן כדי להביא לפעולה של ממש. כשהביטוי הוא ביטוי עממי המדרגש את ה"יחד" שבמחנה המאמץ בהמשך המעשה החלוצי, כגון הפגנת "גוש אמונים", אנחנו שם. בכנסת אנו רוצים לסייע וליוזם צעדים משמעותיים, הבאים לחזק את ישראל מכפנים ומבחוץ.

צומת מאמינה, שדין ההתיישבות היום כדין ההתיישבות במשך כל שנות הציונות: התיישבות היא ביטחון, התיישבות

מדי שבו. ודוגמאות לכך יש בשפע: בראשית חודש ינואר התפרעו מתנחלים בשוק של חברון והשחיתו מצרכים ורכוש תוך שהם יורים לכל עבר. חודש לאחר מכן הם חזרו על מעשיהם בכפר עזון-עטמה, ובפעם הזאת הם תקפו כפראות גם אנשי צבא. לא עבר שבוע ואותם מתנחלים חידשו את פעולות האיבה ברגימת מכוניות של מקומיים והכאת נהגים. ב-10 בפברואר פלשו מתנחלים מהיישוב יצהר אל הכפר כורעין. ירו באוויר וניפצו זגוגיות. אירועים אלו לא היו מקריים.

צה"ל וממשלת ישראל לא רק שלא מנסים למנוע מעשים כאלה, אלא מסייעים בפועל לכנופיות המתנחלים. מתנחל אחד אף התפאר בכך, שהוא וחבריו הסתערו על תושבים מקומיים ביחד עם חיילי צה"ל.

כעת רוצים אותם מתנחלים להכניס לשטחים הכבושים עוד שמונה חירוצים לפגיעה בתושבים. אישור ממשלתי להקמת התנחלויות אלו הוא הכהירה מפורשת על המשך הכיבוש והדיכוי ועל סתימת כל אפשרות להסדר מדיני של שלום.

לעניין זה יש גם זווית נוספת, חשובה לא פחות. שר האוצר הציג בפנינו לא מזמן את תוכניתו "הגאווית" לשיקום המשק. פרס, איש אשכולות וכלכלן דגול בעיני עצמו, המכנה עצמו כזמנו החופשי "סוציאליסט", הגיש לנו תוכנית הפוגעת קשות באוכלוסייה החלשה. התקוממו אז נגד התוכנית ותקפנו אותה.

אולם, כפי שאמרנו מאז ומתמיד, שורש הרע אינו בתוכנית כלכלית זו או אחרת אלא בהיגיון החולני המכתיב את סדר העדיפויות הלאומי.

כשמפעלים נסגרים, כשעובדים מפוטרים, כשקשישים גוועים ברעב ומשפחות שלמות מגיעות עד פתילחם, אין אפשר בכלל לדבר על הקמת יישובים חדשים? מדובר כאן בכ-64 מיליון דולרים מכספי הציבור, שאותם כבר דרש ראש הממשלה משר האוצר. מאין יבוא הכסף? מעושיק נוסף של העם הזה? מסחיטה נוספת? הרי כבר אין את מי לסחוט. כבר אין מאין לקחת. ומי ינהג ממעשה השוד הזה, חברי הכנסת, אם לא הקבוצה של המטורפים, אותם שוכני-יולות בשטחים הכבושים?

חברי הכנסת, העם הזה לא צריך התנחלויות. העם הזה לא צריך קרוונים ומתנחלים חמושים. העם הזה לא צריך את השטחים הכבושים. העם הזה צריך לחם, עבודה ושלום, שיבטיחו לו קיום מכובד. תודה רבה.

היו"ר ג' גדות:
תודה רבה לחבר הכנסת ציריל ביטון. רשות הדיבור לחבר הכנסת חיים אורון, ואחריו — לחבר הכנסת יואש צידון.

חיים אורון (מפלגת הפועלים המאוחדת):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מודה ומתוודה, שההקשר היחידי שבו אני יכול להכין את הדיון הזה היום הוא לא בעובדה שבספר התקציב לא מופיע סכום של 68 מיליון שקל לשמונה התנחלויות נוספות, גם לא בעובדה שבשבוע שעבר התקיימה עצרת בכיכר מלכיים-ישראל, ההקשר היחידי שבו אני יכול להתייחס לדיון הזה הוא העובדה, שנכנסנו לחודש אדר, ובחודש אדר, שבוע לפני פורים, אנחנו מקיימים דיון שהקשר היחידי שלו אל המציאות האמיתית שבתוכה אנו חיים הוא רק חג הפורים. ממש "פורים שפיל".

יאר שפרינצק (מולדת):
אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, המחדל ההתיישבותי הוא פרצה המעודדת את אויבי ישראל להגביר את לחצם עליה, שתיכנע לחביעות הערבות ותמשך את תהליך הליקוידציה של מדינת ישראל, שהחל עם מסירת חצי-האי סיני למצרים. אך לא רק את אויבי ישראל מעודד סירובה של הממשלה להרשות הקמת יישובים חדשים בחבלי ארץ-ישראל ששוחזרו מכיבוש הפולש הזר במלחמת ששת-הימים. גם המסייעים להם מבית שואבים עידוד מחולשת הממשלה, והם סבורים שהגניעה העת לעבור משלב הריכוך לשלב ההבקעה. אבל, לא חסרה להם תושייה. הם מבינים שבהתקפה חזיתית הם לא יצליחו, ולכן הם נוקטים תכסיסי עורמה, שעשויים, לדעתם, לאפשר לשומרי המבצר להציג את כניעתם כנסיגה בכבוד.

הנה בא חבר הכנסת שריר ומציע לממשלה תוכנית מדינית שעשויה, לדבריו, לזכות בהסכמה לאומית רחבה: משא-ומתן עם ארגוני המחבלים המכונים "ארגון פלשתינ", כשהמטרה היא להגיע בשלב ראשון להסכם ביניים בלבד. תוכנית זו עולה, כמובן, בקנה אחד עם האסטרטגיה של אש"ף. גם הם כבר הבינו מזמן, ששחרור פלשתינ אינו יכול להיעשות במכה אחת ויש לעשותו בשלבים.

כשאנשים שומעים שגבר פונה לאשה בהצעה מגונה, הם מגיבים בדרך כלל ושואלים: מנין לו החופזה? אבל לפעמים מוזמן משהו שאומר להם: מה אתם מתרגשים כל כך? אותו גבר מרשה לעצמו לדבר כך לאותה אשה כי הוא יודע עם מי יש לו עסק. נראה שחבר הכנסת שריר חושב שיצחק שמיר כבר בשל להצעות כאלה. לנו נשאר רק לקוות, שהוא טועה.

כדי להקל על שמיר, נוהג בו שריר כפי שנוהגים בילד קפריסי — הוא עושה לו ויתורים. אינך אוהב ועידה בין-לאומית? — טוב, דבר עם אש"ף בלי ועידה בין-לאומית; אינך אוהב את הטרור ואת האלימות? — טוב, דרוש מהם שיפסיקו אותם. חבר הכנסת יוסי שריר בטוח, וגם אני בטוח, שאש"ף יסכים לעסקה כזאת. הם יפסיקו את הטרור והאלימות ואנחנו ניתן להם את השלב הראשון. ואחר כך — עוד חזון למעור.

והנה הופיעה חבורת יריב. הפעם בלי שם-טוב, אבל אותה גברת. הלוואי שהייתי יכול לומר, שהדוח שקבוצת יריב הגישה לנו איננו שווה את הנייר שהוא כתוב עליו: הדוח שווה הרבה מאוד. הוא לא יכולא כפז לכל אלה המייחלים למסירת חלקים משטחה של ארץ-ישראל לשליטה ערבית.

אך למה לטרוח הרבה? עיני מי ינקרו האנשים האלה? הרי כל מה שהם כחבר עכשיו הוא חזרה מייגעת על כל הטענות שאנו שומעים מהם מפי החכוסתנים, שרובן מתבססות על הנחות שרירותיות. כך, למשל, כשהם פוסלים את האופציה של שמירת הסטטוס-קוו, הם מתכוונים להמשך שליטתנו ביש"ע ותו-לא. אפשרות של שינוי הסטטוס-קוו על-ידי התיישבות רבתי אינה נבדקת אצלם כלל. וכשהם בוחנים את האופציה של סיפוח, במה הם מנמקים את פסילתה? הם טוענים שהסיפוח יביא קץ למגמה בת עשור של השלמת הערבים עם קיומה של ישראל. כך הם קובעים דבר שאינו מוטל בספק, שהערבים מגלים מגמה של השלמה עם קיומה של מדינת ישראל.

ומעל לכול, לכל אורכו של המסמך עובר כחוט השני השקר הגדול, השקר המחוצף על קיומו של עם פלשתיני חסר מולדת. למשל, כשמדובר שם על האופציה של פדרציה, לא מדובר על פדרציה פלשתינית-פלשתינית או ירדנית-ירדנית,

היא גבולות, התיישבות היא נשמת הציונות, התיישבות היא הכרח. דין התיישבות בחבלי יהודה, שומרון ועזה כדין התיישבות בשאר חבלי הארץ.

אבל להתיישבות ביש"ע משמעות נוספת. כימינו אלה ההתיישבות פירושה ביטוי לרצון העם. בפלמ"ח לימדנו, כי מלחמה היא כפיית רצוננו על האויב. איך נכפה רצון, ויהיה זה באמצעותו של הצבא הטוב בעולם, כשרצון כזה לא קיים, פשוט לא קיים? ומובן שהוא לא בא לידי ביטוי, כי הוא לא קיים.

התיישבות תמנע יצירתן של ציפיות-שווא מוגזמות במחנה האויב, כפי שהיא תמנע אפשרות ציפיות תבוסה במחנה. התיישבות היא במידה מברעת התשובה על האלימות והגורם חשוב ביותר בחיסולה. על כן צומת תומכת בהתיישבות ומחזקת את ידי המתיישבים ביישוביהם.

את ביצורה של ישראל בגבולות, אשר הרוכ המכריע של העם רואה בהם גבולות שעליהם יש לבסס את הגנתנו, חייבים להשלים על ידי מדיניות מעשית: על-ידי עיבוי היישובים הקיימים באמצעות עידוד מתן העדפות ליצירת חשית נאותה; על-ידי הבטחת מקורות המים הלאומיים ואחידה בקרקע הלאומית; על-ידי מתן חופש התיישבות על קרקע הלאום לגרענים פרטים, שאינם זקוקים לסיוע כספי, וקיימים גופים כאלה; על-ידי שיקומה של ההגנה המרכזית; על-ידי תפיסת מקומות חיוניים; על-ידי הבטחת התנועה הישראלית בעת רגיעה ובעת חירום כאחת — בסיכום, על-ידי ביטוי של רצון לאומי.

על התיישבות יהודית ביהודה בשומרון ואף בלב אוכלוסייה ערבית כתב יגאל אלון למתיישבים יהודים בחברון ביום 29 בינואר 1969: "טקס בריית-המילה של בנכם, ראשון לילדי מחדשי היישוב היהודי בחברון, מעיד על המשכיות קשרנו למקום הזה שאלינו באנו שלא על-מנת לעזוב". יגאל אלון לא היה אהוד על שמעון פרס, אבל כלוחם, להבדיל, כמפקדו של יצחק רבין, הוא היה הקובע העיקרי של גבולות המדינה במלחמת השחרור.

הנה, לאחר מלחמה נוספת הוא ביקש להציב גבולות חדשים. עבר זמן מאז תוכנית-אלון, והאומה הערבית על ארצותיה הרבות המשיכה במלחמתה נגדנו. עליה לשאת בתוצאות. עלינו להשתחרר מתחפיסה הגלותית, כי שלום קונים תמורת משהו, תמורת תכשיטי המשפחה או חלקי מולדת. איש לא הצליח בכך מעולם. וזכרו את צ'מברליין.

אנחנו, כפי שאמרתי, נגד צעדים דקלרטיביים ונמנעים מהם. אלא שאין כוחנו להחרש נוכח שיחוקה של הממשלה, נוכח לגיון השרים ורבי-המידות הזה, שהוא מהופנט כאילו על-ידי נחש קוברה. בממשלה שמתמידה באי-קיום קווי היסוד של עצמה, בממשלה בעלת ידע שמאליות ורגליים משוחקות, בממשלה מטיית ומרמה את עצמה ואותנו, בממשלה המעוררת רחמים בחוסר הישע שלה, תרתי משמע, בממשלה שאיננה מעזה לצאת בקול רם וברור ולומר את דברה, כך שציפיות הצד האחד לא יציתו אש וציפיות התבוסה של הצד השני לא יביאו לכניעה — בממשלה זו לא נתמך.

הכול יודעים, שרוצים היינו מאוד שממשלת ישראל תהיה ראויה לאמונו. צומת תצביע אי-אמון בממשלת המחדל, בלגיון השרים התערב במדבר. תודה.

היורד ג' גדות:
תודה רבה לחבר הכנסת צידון, רשות הדיבור לחבר הכנסת שפרינצק, ואחריו — לחבר הכנסת אלי דיין מאשקלון.

שיקול דעת מחדש, מותר לממשלה לשקול. אני חושב שהיא שקלה ולא תקצבה את העניין הזה, כי הדברים האלה לא יועילו במאומה. על כן אני מציע שנחזור לעצמנו, נחזור לריאליזם הפוליטי ולבנייה האמיתית של הארץ והעם.
לכן אנחנו, כמובן, נצביע נגד הצעת אי-האמון.

היו"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת אלי דיין. רשות הדיבור לאחרון הדוברים, חבר הכנסת אברהם פורז.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שתי הסיעות שהגישו היום הצעות אי-אמון לממשלה הן שתי סיעות שהייתי קורא להן "השוליים ההיסטריים והקיצוניים של ישראל".

רחבעם זאבי (מולדת):

מי שמדבר על היסטריה. אתה היסטריה בכית הזה ארבעה חודשים.

אברהם פורז (תנועת המרכז — שינוי):

הם כאלה שגם היום, 12 שנים לאחר הסכם השלום עם מצרים, עדיין חושבים שההסכם הזה היה טעות; אנשים המופיעים עם גישה פרנואידית, שהעולם כלול נגדנו ומצרים מכינה מתקפה נוספת. כל זה הוא מפרי דמיונם ומפרי רוחם והזיותיהם.

הממשלה אכן ראויה לאי-אמון. כמובן, לא מן הטעמים שהציעו המציעים, אלא כיוון שהיא איננה מקיימת דיון רציני בדוח של הצוות של המרכז למחקרים אסטרטגיים, שבחן חלופות אחדות, ביניהן שמירת הסטטוס-קוו, אוטונומיה מורחבת מוסכמת, אוטונומיה חצי-צדדית, הקמת מדינה פלשתינית, נסיגה חצי-צדדית, פדרציה ירדנית-פלשתינית, לרבות הפתרון שהם הציעו, של אוטונומיה לתקופת מעבר כהסדר ביניים לתקופה ארוכה. אפילו נאמר שם, שגם אם תוקם מדינה פלשתינית חורשת רעה, כפי שחושבים פה רבים, תוגבל יכולתה לפגוע בישראל והיא תהיה מורתעת על-ידי המדינות המקיפות אותה. נכון, ייתכן שיש לדוח הזה פנים לכאן ולכאן. אפשר להרהר על הדברים. לטעון ולהתווכח, אבל דבר אחד, בסיסי ויסודי, ממשלת ישראל הייתה צריכה לעשות. היא הייתה צריכה להתכנס בדחופות, להעמיד זאת על סדר-היום, לדון ולהתווכח.

במקום זה, הממשלה משותקת כרגיל. כאשר הליכוד ממשיך במדיניותו והמערך משרת את המדיניות הסרבנית של הליכוד, ובסופו של דבר לא חלה שום תזווה.

כל אלה המאמינים שהסטטוס-קוו הקיים יוביל לתוצאות טובות אינם אלא טועים. איננו יכולים להעמיד את הדברים כדי שהם לא יזווה. הם זויס בין שנתנו רוצים בכך ובין שאיננו רוצים בכך, ובסופו של דבר, אם לא נמצא פתרון נכון וטוב, יתרחשו הדברים לרעתה של ישראל.

לא נצטרף להצעת האי-אמון, ולא מפני שהממשלה ראויה לאמון, אלא משום שהסיבות להצעת האי-אמון אינן מקובלות עלינו כלל ועיקר. אין צורך בשום התנחלות נוספת. ההתנחלויות הקיימות מיתרות גם כן, ודי בהן.

היו"ר ג' גדות:

תודה לחבר הכנסת אברהם פורז. חבר הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. ההצבעה תיערך על שתי הצעות האי-אמון בהצבעה אחת. חבר הכנסת, מי בעד הצעות האי-אמון של סיעות התחיה ומולדת — נא להרים יד.

אלא משתמשים במונח פלשתינית-ירדנית. ואומנם, איך אפשר אחרת? הרי אם הם ישתמשו במונח הנכון, הם יהיו מגוחכים והשקר יתגלה לעין כול.

רתיעתה של ממשלת ישראל מלממש את זכותו של עם ישראל על ארץ-ישראל על-ידי התיישבות רחבת מידות ככל חכלי הארץ רק מחזקת את השקר הזה ומערערת את מעמדה של ישראל בעולם. אנו מציעים לחברי הכנסת להצביע אי-אמון בממשלה.

היו"ר ג' גדות:

תודה רבה לחבר הכנסת שפרינצק. רשות הדיבור לחבר הכנסת אלי דיין, אחריו — לאחרון הדוברים, חבר הכנסת אברהם פורז.

אלי דיין (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני יודע אם אין זה מעשה חלם לבוא היום ולהציע הצעת אי-אמון בגין אי-הקמת יישובים חדשים כאשר יישובים קיימים מתמוטטים, כשאיבדנו את הרוב היהודי בגליל עקב ירידה מן הארץ והגירה שלילית.

יואש צידון (צומת):

מתי היה שם רוב?

אלי דיין (המערך):

היה רוב. היום אנחנו 48% במקום 51%, ויש הגירה שלילית מהנגב, ויש אבטלה של למעלה מ-130,000 תושבים, ויש ירידה מן הארץ של למעלה מ-24,000 איש בשנה, ומתיישבים אין, והתשתית הקיימת ביישובים קיימים יורדת לטמיון, כי אין אמצעים להקים מפעלים, אין אמצעים ליצור מקומות תעסוקה, והזירה המדינית רותחת, וכל העולם כועס על מדינת ישראל על שאינה נוקטת יוזמה מדינית, במקום לבוא, לכרך ולומר: אנחנו צריכים להצהיר דברים שיכולים לקדם אותנו ולא להחזיר אותנו אחורה. הייתי מציע לכנסת לקבל החלטה שתצור אקלים מדיני נוח — על הקפאת כל הקמת יישוב חדש. בואו נחזק את היישובים הקיימים. ידוע שביהדות מצוות יישוב הארץ חשובה, אבל יש מצווה שהיא חשובה ממנה. על כך עומד הרמב"ם. הוא אומר, שקדושת החיים עולה על קדושת הארץ.

כאשר אני רואה שבתקציב אין אגורה אחת לכבישים בגליל, שאין אגורה אחת לכבישים בדרום ובנגב, ואנשים נהרגים; כאשר אני רואה שאין למדינת ישראל המתקדמת תקציב כדי להציל תושבים הזקוקים לניתוחים ולהשתלות בחוץ-לארץ, ואין מושע — אנחנו מציעים להקים יישובים שמהווים נטל מדיני, נטל ביטחוני ונטל כלכלי, יישובים אשר ירעו את מצבה הכללי של מדינת ישראל ואת מצב תושביה.

קריאה:

קח את מימון המפלגות ויהיה לך כסף.

רפאל איתן (צומת):

מה ההבדל בין אשקלון לשכם?

אלי דיין (המערך):

יש הבדל גדול מאוד. באשקלון גרים יהודים ובשכם אין יהודים. נדאג שיהיו באשקלון מקומות עבודה לאשקלונים, כדי שהם לא ירדו מן הארץ. האמן לי שזה יועיל יותר לעם ישראל ולמדינת ישראל.

לכן אני מבקר על כך ששר האוצר הודיע שאין אגורה אחת לנושא של יישובים חדשים. אני חושב שלממשלה מותר גם לשקול — גם אם הייתה התחייבות בהסכם הקואליציוני, שהוא איננו הסכם קדוש. אם הנסיבות המדיניות והכלכליות דורשות

חוברת י"ז, ישיבה מ"ה

— הצעת סיעות התחיה ומולדת להביע אי-אמון לממשלה; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת: הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 5) (תיקון) —

ה צ כ ע

הצעת סיעות התחיה ומולדת להביע אי-אמון לממשלה לא נתקבלה.

היו"ר ג' גדות:

אני קובע כי ההצעות האלה נדחו.

ג. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, רשות להודעה לסגנית מזכיר הכנסת.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק התקציב (מס' 2) לשנת הכספים 1989, התשמ"ט — 1989, שהחזירה ועדת הכספים לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תורה.

ד. הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 5) (תיקון).

התשמ"ט — 1989 *

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ג' גדות:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף ג' בסדר-היום: הצעת חוק קצ"ג, הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 5) (תיקון). התשמ"ט — 1989, מטעם קבוצת חברי הכנסת. ינמק — חבר הכנסת יואש צידון. בבקשה.

את כוונותיו הטובות של המחוקק בלי לגרום לפגיעות חמורות בחברי הכנסת ובכית עצמו.

הנני מציע אפוא להעביר את החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנתו לקריאה ראשונה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, כיוון שאין כאן חשובה של הממשלה, חברי כנסת יכולים להשיב, אם הם רוצים. חבר הכנסת מרדכי וירשובסקי נרשם ראשון. בבקשה.

חברי הכנסת, סליחה, הסדר הוא פשוט מאוד. הצעה מסוג כזה היא כמו הצעה לסדר-היום. לפיכך, יכולה להיות רק הצעה אחת אחת במקרה כזה, ואחר-כך יש זכות לבעל ההצעה — ובכך שונה הצעה כזאת מהצעה לסדר-היום — לעלות ולהשיב.

חברי הכנסת, לא אני המצאתי זאת, זה התקנון מימים ימימה, אני רק מזכיר לכם את כלליו.

גאולה כהן (התחיה):

זו שערורייה ממדרגה ראשונה.

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת גאולה כהן, עד כמה שידועה לי עמדתו של חבר הכנסת וירשובסקי, הוא יבטא גם את רגשותיך, כנראה גם את רגשותי.

גאולה כהן (התחיה):

לא תהיה היום הצבעה על הנושא?

היו"ר ש' וייס:

אי-אפשר למנוע הצבעה על הנושא.

בבקשה חבר הכנסת וירשובסקי.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני פשוט נדהם, והפעם אני אומר זאת לא כלשון ציורית או כלשון של התרסה, אלא בתיאור מדויק של רחשי לבי.

יואש צידון (צומת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, שנתקבל בכנסת האחת-עשרה ותוקן בכנסת השחים-עשרה יוצר מצב בלתי רצוי:

א. הוא מתיר במפורש ניגוד אינטרסים ועירוב תחומים נוסף בין הרשות המחוקקת לרשות המבצעת על-ידי ההיתר שניתן לראשי רשויות מקומיות להיות גם חברי כנסת. לראשי רשויות שהם חברי כנסת יש, מחד גיסא, גיבוי אדמיניסטרטיבי אלקטורלי, שאין לחברי כנסת אחרים, ומאידך גיסא יש להם גישה אל מקור החקיקה ותיקון התקנות שאין לעמיתיהם שאינם חברי כנסת. שני הדברים בלתי רצויים מבחינה ציבורית.

ב. הוא מתיר, כאמור, ניגוד אינטרסים ועירוב תחומים, אך הוא מונע בצורה דרקונית עיסוקים לגיטימיים של חברי הכנסת מחוץ לתפקידיהם הפרלמנטריים. מניעה זאת תדא את רצונם של אנשי מקצוע, מנהלים ואנשי מעש אחרים להיבחר לכנסת, כי הם יצטרכו לשרוף את גשריהם אל עולמם הקודם וחזרתם אליו, לאחר שירותם בכנסת, תהיה קשה או בלתי אפשרית.

הימנעותם של אנשים פעילים בעולם הכלכלה, המשפט, האקדמיה וכדומה מלבוא לכנסת חרושש את הבית מכשרונות ומניסיון שהוא זקוק להם מאוד. במקומם יבואו אנשים שהפוליטיקה היא מקצועם וכל עולמם. כבר נאמר, כי עדיפים מקצוענים פוליטיקאים מפוליטיקאים מקצוענים.

המחוקק צדק כשרצה למנוע את השימוש האנוכי של פרט או של כלל במעמד חבר הכנסת, מתוך ניגוד אינטרסים. כוונת התיקון המוצע היא לתת לוועדת החוקה, חוק ומשפט פסק-זמן של שנתיים ללימוד יסודי של הנושא ולניסוח חוק ברור שישג

חושב שזה אחד הדברים המכוערים ביותר שנעשו אי פעם בכנסת הזאת. אנחנו יצרנו נורמה. אנחנו התגאנו בה. אנחנו העברנו את החוק כרוב גדול. והנה, עוד לפני שהחוק נוסח, מגישים הצעת חוק לביטולו. מה קרה, אדוני היושב ראש? גילו פתאום שעשינו טעות נוראה? גילו פתאום מכשלות שלא ידענו עליהן מראש? תנו לחוק הזה לפעול שלוש-ארבע שנים ואחר כך נדבר עליו פעם נוספת. ביטולו עכשיו יהיה אחד המעשים המכוערים והמשפילים ביותר של הכנסת הזאת. ועוד להביא הצעת חוק זו היום בדרך של "אמבוש", כשחלק גדול מחברי הכנסת אינו נמצא כאן, אדוני היושב ראש — — —

שמעון שטרית (המערך):
למה זה "אמבוש"?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה "אמבוש", חבר הכנסת שטרית, מפני שהיום מצוי חלק גדול מחברי הכנסת במערכה המוניציפלית.

אני חושב שזה מעשה מכוער, משפיל, ורק גנבים בלילה מסוגלים לעשות מעשה כזה. זה חוק שאיננו אלא גנבה. אין לי מלים אחרות כדי להגדיר אותו. הוא גנבה ושוד לאור היום. הואיל וחברי הכנסת יודעים שהבחירות הבאות תהיינה רק בעוד ארבע שנים, אין להם כושה. ואני קורא להם, שכל זאת, אף שהבחירות הבאות תהיינה רק בעוד ארבע שנים, קצת קצת להתבייש, מפני שמה שהם עושים הוא מעשה משפיל ומחפיר.

קריאה:

מה אתה מציע?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
אני מציע להסיר את הצעת החוק הזאת מסדר היום.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב ראש — — —

היו"ר ש' וייס:

חברת הכנסת גאולה כהן, את רשומה להצעת החוק השנייה.

חברי הכנסת, יש לי בקשה אליכם. לא די בכך שהנושא הוא רגיש, ולא די בכך שאין בכנסת הזאת כלל שלפיו אסור לחברי הכנסת להתחתך בדיונים על עניינים הנוגעים להם באופן אישי — מותר להם אפילו להפריע. אני מבקש שלא להפריע.

יש כאן כללי משחק. סדר היום נקבע על ידי נשיאות הכנסת, במקרה זה גם על ידי יושב ראש הכנסת, ואנחנו נקיים אותו, למרות העובדה שחלק מחברי הכנסת אינם כאן.

חברת הכנסת גאולה כהן, אני יודע שאת רשומה להצעה להסיר את הנושא הבא, שהוא דומה ברוחו, וזו הצעתו של חבר הכנסת אוריאל לין. לכן, אנא, ברשותך.

עכשיו יש לך הזכות, חבר הכנסת יואש צידון, להשיב, אם אתה רוצה בכך. אני מבקש סליחה על שאני מדרך אותך. אתה מעוניין במיצוי הזכות הזאת?

יואש צידון (צומת):

אינני מעוניין להשיב.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מכיוון שאלה שתי הצעות נפרדות, אני חייב לערוך הצבעה נפרדת. אנחנו נצביע עכשיו על ההצעה של חבר הכנסת יואש צידון.

הכנסת הקודמת. אחרי מאבק ממושך מאוד, אחרי עבודה מעמיקה, אחרי הסתמכות על ועדה ציבורית — — —

דן תיכון (הליכוד):

זה לא נכון, לא היתה ועדה ציבורית בעניין זה.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מבקש מחבר הכנסת רובי ריבלין שייזהר בלשונו, ולא יגיד פעם נוספת כמה ביטויים שהוא יצטרע עליהם אחר כך.

היו"ר ש' וייס:

זה היה חבר הכנסת דן תיכון.

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אדוני היושב ראש, החוק הזה עובד במשך כל הקדנציה הקודמת תוך כדי ויכוח גדול, תוך כדי מאבק מעמיק מאוד עם אנשים שתמכו בהמשך המצב הקיים, שבאמצעותו אפשר להפוך את הכנסת לקרדום לחפור בה. הם רצו להשאיר בעינו חוק שנוצל לרעה על ידי חברי הכנסת במצב נחושה, שהחזיר שחיתות ממדרגה ראשונה, שחיתות שלא היה אפשר להילחם בה, על ידי כך שהם ניצלו את חברותם בכנסת כדי לעשות רווחים לעצמם ולהתעשר.

דן תיכון (הליכוד):

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אני מבקש, אדוני היושב ראש, שיגנו עלי, בייחוד שגני יושב ראש הכנסת לא יפריעו לסגן יושב ראש אתר לדבר.

אדוני היושב ראש, אנחנו שקלנו את הדברים האלה. אין ספק שהחוק הקיים מעורר בעיות. ואנחנו ידענו את הבעיות האלה. אנחנו התעמקנו בהן, ואנחנו אמרנו: אף על פי כן, כדי להנהיג את ההיגיינה הציבורית הנחוצה, כדי למנוע את ההידרדרות המוסרית, כדי להרחיק כל שחיתות אפשרית מהבית הזה, אנחנו מחוקקים את החוק הזה ומעבירים אותו ומפעילים אותו בגאווה, כדי להראות לציבור, שאנחנו במדינת ישראל מסוגלים להגביל את עצמנו יותר מכפי שחוגים אחרים מסוגלים להגביל את עצמם.

והנה, מה קורה? החוק עוד לא נכנס לתוקפו, עוד לא נוסח, עוד לא הופעל, עוד לא בוצע בכל צורה שהיא, ובא חבר הכנסת, חבר הכנסת חדש — אומנם הוא שותף עם חברי הכנסת ותיקים — והוא מציע לדחות את ביצועו של החוק הזה.

שמעון שטרית (המערך):

חבר הכנסת חדש יש לו זכויות פחותות בבית הזה?

מרדכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):

אין לו זכויות פחותות כהוא זה, חבר הכנסת שטרית; לא פחותות ולא רכות. אבל יש גם מידה מסוימת של כבוד לעבודתם של חברי הכנסת והתחשבות בניסיונם ובשקיקותם שלהם. האם הוא מכיר את הדיונים שהיו פה במשך שלוש או ארבע שנים כדי להעביר את החוק הזה? בלי כל התעמקות ובלי כל מאמץ הוא קם ומציע חוק כדי לדחות את ביצועו של החוק הקיים.

ומה יקרה בעוד ארבע שנים, אדוני היושב ראש? המצב יהיה טוב יותר? אז יבואו ויגידו: מה, ערב הבחירות אנו נעביר את החוק הזה? ואנו עשויים לדחות זאת פעם נוספת.

לכן, אדוני היושב ראש, אם רוצים להעלות את הצעת החוק של חבר הכנסת יואש צידון וחברי הכנסת האחרים, אני

חברת י"ז, ישיבה מ"ה

— הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 5) (תיקון):
— הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 7) —

גאולה כהן (התחיה):

היור"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני צריך להודיע על תוצאות ההצבעה. חברת הכנסת גאולה כהן וחברים אחרים, אני מבין לרווחכם, אבל יש פה כללי משחק, אין מה לעשות.

גאולה כהן (התחיה):

היור"ר ש' וייס:

חברת הכנסת גאולה כהן, אני הצבעתי שלא כמקובל באופן גלוי ובאופן הפגנתי נגד.

25 חברי הכנסת הצביעו בעד העברת הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט, 9 התנגדו. הצעת החוק עברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדין מוקדם בוועדה 25 —

נגד 9 —

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 5) (תיקון), התשמ"ט — 1989, לדין מוקדם בוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היור"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, הצעת החוק הועברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה. הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם

(תיקון מס' 7), התשמ"ט — 1989 *

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היור"ר ש' וייס:

זאת הצעה שעוברת לוועדת הכנסת על-פי הצעתו של חבר הכנסת אוריאל לין. ההצעה הקודמת עברה, כידוע, לוועדת החוקה, חוק ומשפט, על-פי ההצעה המקורית של חבר הכנסת יואש צידון.

להתנגדות נרשמה ראשונה חברת הכנסת גאולה כהן. זו הצעה אחרת, ובמקרה זה מדובר בהתנגדות בלבד.

גאולה כהן (התחיה):

אדוני היושב ראש, חברי הכנסת, נזרקה לכאן גם על-ידי וגם על-ידי חבר הכנסת וירשובסקי הקריאה "גנבים בלילה", ואני רוצה לתקן אותה: זה מעשה של שודדים כיום. שודדים חוק שהיה לחפאתר הכנסת היוצאת, שחגגנו אותו, שהציבור חגג אותו, שכל החקשורות חגגה שפעם אחת היתה לכנסת הזאת ערנה, שהיא התגברה על כל האינטרסנטיות שהוצגה היום בשני החוקים שהועלו פה, על הקואליציה המכוערת והמבישה הזאת של המערך ושל הליכוד ושל קבוצה אחרת של חברי כנסת.

היור"ר ש' וייס:

סליחה, גברתי, זה לא של המערך ושל הליכוד. זה אישי.

גאולה כהן (התחיה):

אישי, אישי. היה בהחלט הסכם.

היור"ר ש' וייס:

במערך יש התנגדות.

גאולה כהן (התחיה):

אמרו לי שיש חופש הצבעה, ולא ראיתי שום חופש בהצבעה. כל חברי המערך הצביעו בעד החוקים האלה.

היור"ר ש' וייס:

אני לא.

גאולה כהן (התחיה):

חברי המערך, כן. אתה לא, נכון. יש פה קואליציה של אינטרסנטים.

היור"ר ש' וייס:

אנחנו עוברים להצעת חוק רכ"ב. חבר הכנסת אוריאל לין, בבקשה, יש לזכותך עשר דקות לנמק.

אוריאל לין (הליכוד):

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה, המגבלות שהוטלו על עיסוקים של חברי הכנסת לפני זמן קצר יוצרים מצב, המבטיח שמי שהעסקונו המפלגתית היא מקצועם יגיעו לכנסת, ואילו רבים מהמגזר האזרחי לא יגיעו אליה.

הצעת החוק שלפניכם יוצרת איוון באשר לחוק שאחס עצמכם העברתם לפני זמן קצר, הקובע שראשי ערים, שהאחריות המוטלת עליהם היא די כבדה ודי רבה, יוכלו להיות גם חברי הכנסת. כאן מוצע, בלי לשלול את הנושא של בעיה של ניגוד אינטרסים, לאפשר לחברי כנסת עיסוק מוגבל ביותר של שיתוף בהנהלות של אגודות שיתופיות או קואופרטיבים או חברות ציבוריות בעירובן מוגבל.

אני מבקש לאשר ולהעביר זאת.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

שיש בהם גם רווח?

היור"ר ש' וייס:

אם אתה רוצה — אתה לא חייב להשיב על שאלתו של חבר הכנסת חנן פורת.

אוריאל לין (הליכוד):

בבקשה.

חנן פורת (המפלגה הדתית הלאומית):

שאלתי היא, האם מדובר בכהונה בתאגידים ציבוריים שכוון בה רווח פרטי?

אוריאל לין (הליכוד):

כל גוף ציבורי, ייתכן שיש בו גם אלמנט של רווח. איננו יוצרים כאן מגבלה. הדבר יהיה נתון לשיקול ולניחוח. זו קריאה טרומית בלבד.

אני מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הכנסת. תודה.

צ'דלי ביטון (החזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון):

גאולה כהן (התחיה):

קואליציה של עסקונה עסקית. אתה, חבר הכנסת אוריאל לין, דיברת על עסקונה מפלגתית. הכנסת הזאת תיהפך לכנסת של טכנוקרטס, שאולי יהיו להם כל מיני תארים, תארים כמשפט, תארים בהנדסה ותארים אחרים —

שמעון שטרית (המערך):
יש בזה רע?

גאולה כהן (התחיה):

— אבל הם יקדישו את רוב זמנם, כפי שהיה עד כה, ויגנבו את הזמן שניתן להם על-ידי הבורח לעיסוקיהם הפרטיים, לקידום האינטרסים הפרטיים שלהם. ובנוגע להיגיינה המוסרית של חבר הכנסת, שנדרש להכריע בכל מיני ועדות, וגם בכנסת הזאת, כאינטרסים לאומיים — תחזור כאן שוב הסתירה שהתריעה עליה אותה ועדה שאתם הופכים אותה היום לצחוק. של מבקר המדינה לשעבר טוניק, שאנשיה ישבו לילות כימים כדי להגיש את הצעת החוק הזאת.

אדוני היושב-ראש, אמור לי: האם יש תקדים לביטול חוק על-ידי חוק?

פסח גרופר (הליכוד):
כן.

גאולה כהן (התחיה):

אין תקדים כזה. אתם יכולים להגיש הצעת תיקון לחוק הזה, אבל אינכם יכולים להגיש חוק שיבטל חוק. אינני מבינה איך בכלל אושר הדבר הזה ואיך אנשים מצביעים. היצר והתאוה להעביר את החוק הזה התגברו גם על התקדימים וגם על השכל הישר.

יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט יושב פה. אני רוצה לשמוע ממך: האם יש תקדים של הצעת חוק לביטול חוק? תראה לי תקדים אחד.

עליתי לכאן והזהרתי את הכנסת כאשר ביקש חבר הכנסת דוד מגן לתקן אך ורק עוול אחד, עיוות אחד בחוק בקשר לראשי ערים. אמרתי אז, ואחם יכולים לעיין בפרוטוקול, ולא רק אני אמרתי זאת אלא גם חברי שטרחו הרבה מאוד שנים כדי שהחוק הזה יעבור, שהפרצה הזאת תקרא להתמוטטות החוק כולו. אתה מוריד לבנה אחת, רק ראשי ערים — אמרו אז. ואנו אמרנו, שיש פה ככנסת יותר מדי אינטרסנטים שלא ישקטו ולא ינוחו עד שיבטלו את החוק הזה מיסודו. היום אנחנו עדים להצלחה המבישה הזאת שלהם.

יש כאלה שהצטרפו לחוק לא מתוך יצרים כאלה אלא מתוך אילו קונצפציות שיש להם על תפקיד חבר כנסת, על אופיו של חבר כנסת. אם אתם תגורו אצל כל אחד מאלה שהצביעו, תראו שזה לא בדיוק לשם שמם.

כבר שמעתי הרבה מאוד חברי כנסת מדברים גבוהה גבוהה על כך שכל זמנו של חבר הכנסת צריך להיות מוקדש לכנסת. אבל כשזה נוגע אחר כך להכרעה קונקרטית בחוק קונקרטי, הם מצביעים נגד כל ההצהרות שלהם.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

למה הסכמת לעבודה רעיונית — — —

גאולה כהן (התחיה):

אני לא מבינה מה אתה שואל.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, עד כמה שהבנתי, חברת הכנסת גאולה כהן לא הצליחה לשמוע את שאלתך. שאל אותה מחדש.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ישבתם בוועדת הכנסת והחלטתם שקבוצה אחת תהיה חופשית, זו קבוצה של חברי כנסת שמסוגלים לעשות עבודה רעיונית, דהיינו לכתוב מאמרים וספרים. אם אתם רוצים שחברי כנסת ישבו כאן, מדוע אפשרתם להם לעבוד עבודה רעיונית? מדוע לחת למזכיר ההסתדרות —

היו"ר ש' וייס:

די בזה. חברת הכנסת גאולה כהן, אינך חייבת להתייחס לזה, אבל מכיוון שיש לך זמן — את יכולה.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, אני אפשרתי לך נאום ביניים. אני מבקש להפסיק.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

אני אדבר בקריאה הראשונה.

היו"ר ש' וייס:

כן, בוודאי. כרגע אפשרתי לך נאום ביניים מחוץ לתקנון, חהו.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת ויינשטיין, אני מבקש שלא להפריע עכשיו.

גאולה כהן (התחיה):

חבר הכנסת ויינשטיין, אם אתה רואה בחוק הקיים עיוותים שלדעתך צריך לתקן גם אותם, לא לכתוב ספרים —

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

את חברה בוועדת הכנסת, לא אני. את ישבת שם ודאגת לעצמך.

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת אריאל ויינשטיין, על-פי כל הכללים כבר הייתי צריך לקרוא אותך לסדר.

פסח גרופר (הליכוד):

ראובן ריבלין (הליכוד):

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת ויינשטיין, גרופר ואחרים, יש לי הצעה. הדין הזה הוא רגיש מאוד, אישי מאוד, כמעט כל המשתתפים בו נוגעים בו אישית לגמרי. בואו נשמור על איפוק וריסון, לפחות על זה. בעיריות, כידוע, אסור לחברי מועצת עירייה אפילו להשתתף בהצבעות כאלה. אני מציע שנטיל על עצמנו איסור לפחות לא להתרגז בקול רם.

שמעון שטרית (המערך):

אני חולק עליך, אדוני היושב-ראש. אם זה חוק-עזר, מותר להם.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה להעביר את הצעת

החוק לדיון מוקדם בוועדת

הכנסת — 23

נגד — 9

ההצעה להעביר את הצעת חוק חסינות חברי

הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון מס' 7),

התשמ"ט—1989, לדיון מוקדם בוועדת

הכנסת נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

עכשיו אני רוצה לברר יחד אתכם עניין מסוים. יש לנו כאן בעיה, ואני מבקש לפתור אותה באמצעותכם, חברי הכנסת. פורמלית הצעת החוק אושרה בקריאה טרומית. הבעיה היא כזאת: מדובר פה על שתי הצעות חוק לתיקון חוק הנוגעות לאותו חוק, ואחת הועברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט ואחת הועברה לוועדת הכנסת. אי לכך יש כאן בעיה. אני חושב שזה מסרב את העניין. אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת יואש צידון: מכיוון שהצעת החוק הזאת בגלגולה הראשון, על כל תיקוניה ככנסת הקודמת, נדונה במקורה בוועדת הכנסת, ובמידה רבה מאוד היא הייתה פרי יצירה משותפת של ועדת הכנסת וחבר הכנסת מיכה רייסר, זיכרוננו לברכה, בת טיפוחים שלו, האם אתה תסכים — — —

מדרכי וירשובסקי (התנועה לזכויות האזרח ולשלום):
זה חילול זכרו של מיכה רייסר.

היו"ר ש' וייס:

את זה אתה אמרת כהמשך להערתך. האם אתה תסכים, חבר הכנסת צידון, שגם הצעתך תידון בוועדת הכנסת?

יואש צידון (צומת):

חיובי.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, חברי הכנסת, אנחנו חייבים לערוך הצבעה נוספת, רק על העניין הזה.

חנן פורת (המפלגה הרחבת הלאומית):

יש לי הצעה אחרת. אני מציע שהנושא יעבור לדיון או בוועדת החינוך או בוועדת האתיקה.

היו"ר ש' וייס:

מכיוון שכך, חייבים ממילא להעביר את ההצעה לוועדת הכנסת, והיא תחליט לאיזו ועדה להעביר אותה.

פסח גרופר (הליכוד):

אני מציע להעביר את ההצעה לוועדת החוץ והביטחון.

היו"ר ש' וייס:

גמרנו, חבר הכנסת גרופר, כבר תפסנו את הפרינציפ. חברי הכנסת, שתי ההצעות עוברות לוועדת הכנסת, והיא תחליט — — —

דוד ליבאי (המערך):

הוא הציע זאת לאחר ההצבעה, וזה לא בסדר.

גאולה כהן (התחיה):

תמיד מתרגזים כשזה נוגע לעניינים אישיים. כשרגלים אם להקים יישובים או לא להקים יישובים, לעשות אילו תיקונים הקשורים לציבור או לא לעשות אותם — זה שונה. אבל כשזה נוגע לכיסו ולכוסו — אז כעסו גדול.

אני רוצה לשאול אותך, חבר הכנסת ויינשטיין: מה מחשיד אותך בעיני? אילו דיברת על עיוות זה או אחר באותו חוק ורצית לתקן אותם, והיית מגיש הצעת חוק לתיקון עיוות מס' 1, מס' 10 — בסדר. אבל האם אני שמעתי ממך הצעת חוק לתיקון עיוות זה או אחר? אתה רוצה לבטל את החוק כולו. את כל החוק אתה רוצה לבטל. זה נראה לך העיוות.

אריאל ויינשטיין (הליכוד):

ניפגש בקריאה הראשונה.

שמעון שטרית (המערך):

— — —

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני במקומכם באמת הייתי מתאפק.

גאולה כהן (התחיה):

חבר הכנסת פורת שאל, האם ההצעה מסייגת את הנושא של רווח כספי פרטי. אתה יכול להגיש תיקון ברוח זאת. חבר הכנסת יואש צידון אמר, שלדעתו יש בחוק כמה עיוותים ויש לתקן אותם. בבקשה, אפשר להגיש הצעת חוק שבשעיפים אלה ואלה בחוק יתוקנו העיוותים האלה והאלה. אבל אתה דוחה פתאום את כל החוק הזה לשנת 1991, קודם כול לא לראות אותו לפני העיניים.

אדוני היושב־ראש, אני עדיין מקווה ששתי הצעות חוק אלו לא יעברו בקריאה הראשונה. ואני חושבת, שגם העובדה שהצעת החוק עוברת היום בקריאה טרומית היא כיוון, גם לכנסת וגם לחברי הכנסת שהציעו אותה. ואני מתביישת היום באותם מציעים ובאלה שייצביעו למענם.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. חברי הכנסת, אני רוצה להעיר הערה ומייד אחר כך נעבור להצבעה. חברת הכנסת גאולה כהן, אלו הצעות תיקון לחוק. כתוב בסוגריים תיקון מס' 5, תיקון מס' 7, וכן הלאה. אני אומר זאת מבחינה פורמלית לגמרי. מבחינה פורמלית הם עומדים. ואגב, אפשר להגיש הצעת חוק לביטול חוק.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה, אלא אם כן חבר הכנסת אוריאל לין עוד רוצה להתייחס לדברים.

אוריאל לין (הליכוד):

לא.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את הצעת החוק שנימק חבר הכנסת אוריאל לין. אני מבין שחבר הכנסת לין מציע להעביר את הצעת החוק לוועדת הכנסת, נכון?

אוריאל לין (הליכוד):

כן.

היו"ר ש' וייס:

אם כן, אנחנו עוברים להצבעה.

היו"ר ש' ויס: חברי הכנסת, הצעת החוק תעבור לוועדת הכנסת.
 כן, יש כאן בעיה. חברי הכנסת, סגנית מזכיר הכנסת בזה תם סדר-היום שלנו. הישיבה הבאה חתקיים מחר, מעירה לי, שיש לנו כמה תקרימים כאלה, והיא בוודאי בקיאה יום-שלישי, ו' באדר ב' התשמ"ט, 14 במרס 1989. ישיבה זו בזה, על כל פנים יותר ממני. נעולה.

הישיבה ננעלה בשעה 18:28.